

พุทธศาสนาในอาเซียน

Buddhism in Asean

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

จัดพิมพ์โดย
ศูนย์อาเซียนศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำนำ

คำปรารภ

ผู้อำนวยการ ศูนย์อาเซียนศึกษา มจร.

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรอินโดจีน ตอนที่๑

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรอินโดจีน

เมื่อกองทัพมุสลิมเตอร์ก ยাত্রาทัพมาตีชมพูทวีปและตั้งรัฐแห่งสุลต่านขึ้นที่เมืองเดลี ในปี ค.ศ.๑๒๐๖ (พ.ศ.๑๗๔๙) เป็นจุดกำหนดแห่งการสิ้นสุดของพระพุทธศาสนาจากประเทศอินเดีย

เนื่องจากชมพูทวีปเกี่ยวข้องกับประเทศไทยและดินแดนข้างเคียงโดยรอบมาช้านาน เรื่องราวความเป็นมาของประเทศข้างและใกล้เคียงกับประเทศไทยจึงควรจะได้กล่าวถึงพอสังเขป

จีน-อินเดีย แล้วเกิดมี อินโดจีน-อินโดนีเซีย

จีนและอินเดีย เป็นบ่อกำเนิดอารยธรรมแหล่งใหญ่ ที่เจริญต่อเนื่องมายาวนานหลายพันปี สองประเทศสองวัฒนธรรมนี้ได้ติดต่อค้าขายกันมาแต่โบราณ

ในช่วงเวลาที่ทางตะวันตกเริ่มต้นคริสต์ศักราช แต่พระพุทธศาสนาอยู่ในช่วงแห่งความเจริญรุ่งเรืองมากในชมพูทวีป และแผ่มาถึงประเทศจีน ดังหลักฐานที่พระเจ้ามิ่งตี้แห่งราชวงศ์ฮั่นได้ทรงรับนับถือพระพุทธศาสนาเมื่อ พ.ศ. ๖๐๘ และในอินเดียเอง ไม่กี่ปีหลังจากนั้น คือใน พ.ศ. ๖๒๑ ก็เข้าสู่ยุคสมัยของพระเจ้ากนิษกมหาราช มินครหลวงอยู่ที่เมืองปุรุชปุระ หรือเมือง Pershawar (เปอร์ชวาร์) พระองค์เป็นองค์พุทธศาสนูปถัมภกที่ถือกันว่ายิ่งใหญ่มาถัดจากพระเจ้าอโศกมหาราช

ในยุคสมัยแห่งความรุ่งเรืองนี้ ผู้เดินทางระหว่างจีนกับอินเดีย นอกไปจากพ่อค้าวาณิชแล้ว ก็มีพระภิกษุที่เป็นธรรมาจารย์ และหลวงจีนที่จาริกมาศึกษาและสืบพระพุทธศาสนามากขึ้นเป็นลำดับ

จีนกับอินเดียนั้น แม้ว่าดินแดนจะไม่ห่างไกลกันนัก แต่มีภูเขาหิมาลัยกั้นขวางอยู่ การเดินทางโดยทางบกไปมาระหว่างกัน จึงต้องอ้อมไกลไปโดยทางที่เรียกกันมาว่า “ทางสายไหม” (Silk Road) เส้นทางสายนี้ขยายไปเชื่อมกับถนนของจักรวรรดิโรมันด้วย การเดินทางต้องผ่านแผ่นดินแห้งแล้งกันดารแห่งเอเชียกลาง ข้ามภูเขาและทะเลทราย ยากลำบากอย่างยิ่ง อีกทั้งยังมีภัยจากโจร ตลอดจนบางกาลสมัยมีสงครามการรบพุ่งระหว่างคนต่างเผ่า ต่างถิ่น ซึ่งเป็นอุปสรรคมาก

ด้วยเหตุนี้จึงมีการค้นหาทางเดินเรือขึ้นมาเป็นทางเลือก และการจาริกทางทะเลก็ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ทางบกนั้นถ้าเดินทางจากจีนมาอินเดีย ก็ต้องผ่านเอเชียกลาง อ้อมวกเข้ามาทาง แคว้นโยนก และหรือแคว้นคันธาระ (คือ อัฟกานิสถาน และปากีสถานในปัจจุบัน) โดยเฉพาะการผ่านเมืองตักกศิลาแล้วลงมาทางตะวันออกตามลำดับ

แต่ทางทะเล มีแผ่นดินเป็นแหลมใหญ่หรือคาบสมุทรคั่นขวางระหว่างจีนกับ อินเดีย นั้น สมัยเมื่อ ๕๐ ปีก่อนมีคำเรียกรวมๆ ว่า “อินโดจีน” หรือคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งเป็นผืนแผ่นดินหรือคาบสมุทรที่อยู่ระหว่างอินเดีย กับ จีน คาบสมุทรอินโดจีนที่กล่าวถึงนี้ ไม่ใช่ อินโดจีนของฝรั่งเศส ที่มีเพียง ลาว กัมพูชาและเวียดนาม ซึ่งเกิดขึ้นโดยทางการเมืองซึ่งดำรงอยู่เพียงในระหว่างปี ค.ศ.๑๘๙๓-๑๙๕๔ ก็มี อันต้องสลายหมดไป

คาบสมุทรอินโดจีนประกอบด้วย เวียดนาม ลาว กัมพูชา ไทย พม่าและมาลาญ (ต่อมาขยายเป็นมาเลเซีย)

จากแผ่นดินบนคาบสมุทรอินโดจีน มองลงไปในทะเล มีหมู่เกาะที่เป็นเส้นทางผ่าน เช่น สุมาตรา ซวา เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่รวมอยู่ในอาณาจักรที่ชาวตะวันตก เรียกให้ว่า อินโดนีเซีย ซึ่งแปลว่า “แดนหมู่เกาะอินเดีย”

นอกจากการค้าขายแล้ว พ่อค้าวาณิชและนักเดินทางที่เดินทางผ่านไปมานั้น เมื่อต้องแวะพำนักอยู่ในท้องถิ่นนั้นนานๆ ก็เกิดการตั้งหลักปักฐานเป็นหลักแหล่ง

นานๆไปก็กลายเป็นเจ้าถิ่นเสียเอง จึงปรากฏว่า ต่อมาได้มีบ้านเมืองตลอดจน อาณาจักรต่างๆ ขึ้นมา ตามชายฝั่งทะเล บนเกาะ และบนเส้นทางพาณิชย์เหล่านี้

ผู้ที่สร้างบ้านเมืองเหล่านี้ มีทั้งชาวชมพูทวีปที่เป็นผู้นำตั้งตัวเป็นใหญ่ และคน ท้องถิ่นที่จัดตั้งบ้านเมืองขึ้นตามระบบแบบแผนของชมพูทวีป ที่ถือว่าเป็นผู้เจริญ ดั่งที่ตำราตะวันตกเรียกแคว้นเหล่านี้ว่า Indianized Kingdoms คือเป็น อาณาจักรเอียงอย่างอินเดีย

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรมอินโดจีน ตอนที่ ๒

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรมอินโดจีน

(เรียบเรียงจากหนังสือจาริกบุญจาริกธรรมของ พระพรหมคุณภรณ์ ปอ.ปยุต
โต)

อินโดจีน ย้อนอดีตถึงทวารวดี

ในดินแดนที่เป็นประเทศเวียดนามปัจจุบัน เคยเป็นอาณาจักร จัมปาของชนชาว
จาม ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒ ต่อมาอาณาจักรจัมปาเริ่มถูกพวกอันนัมคือพวก
เวียดนาม โจมตีในปี ค.ศ.๙๓๙ และถูกทำลายจนหมดสิ้นสาปสูญไปในปี ค.ศ.

๑๔๗๑

ในดินแดนที่เป็นประเทศกัมพูชาปัจจุบัน ก็เกิดอาณาจักร ฟูนัน ซึ่งเป็นการออกเสียงตามสำเนียงของชาวจีน แต่สันนิษฐานกันว่า อาณาจักรนี้คือ “พนม”, ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑ ตรงกับประมาณ พ.ศ.๖๐๐

เมื่ออาณาจักรฟูนันหรือ พนม ได้เสื่อมลง จนถูกแทนที่โดยอาณาจักรเจนละ(ออกเสียงตามสำเนียงจีน) สันนิษฐานว่าคำจริงคือ อาณาจักรจันทระ ซึ่งรุ่งเรืองในช่วง ค.ศ.๖-๗ แล้วก็เสื่อมสาปสูญไปเช่นกัน จากนั้นก็เกิดเป็นอาณาจักรเล็กๆ น้อยๆ มากมายประมาณ ๒๐๐ ปี จึงถึงยุคยิ่งใหญ่ของขอม คืออาณาจักรพระนคร (Angkor) ที่คนไทยคุ้นเคยกับคำว่า นครวัด นครธม ซึ่งรุ่งเรืองอยู่ในช่วง ค.ศ.๙ ถึงกลาง ค.ศ.๑๕ แล้วค่อยๆ สลายลงไปเพราะความเข้มแข็งขึ้นมาของสุโขทัยและอยุธยา ในที่สุดอาณาจักรขอมก็สิ้นสุดลงแล้วเกิดเป็นอาณาจักรเขมรที่พนมเปญ ในกลาง ค.ศ.ที่ ๑๕ นั้นไทยและพม่า ส่วนที่ใกล้มาทางทะเล ในอดีตกาลนานโพ้น เป็นดินแดนของชนชาติมอญสมัยโบราณ มีเรื่องราวบ่งบอกว่าได้ติดต่อกับชมพูทวีปมาตั้งแต่ก่อน ค.ศ. คือเกิน ๒,๐๐๐ ปีแล้ว เมื่อเสร็จสงครามครั้งที่ ๓ ในราว พ.ศ.๒๓๕ พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระศาสนาพุทธสายที่ ๙ มีพระโสณะเถระ และพระอุตตระเถระเป็นหัวหน้า มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ดินแดน”สุวรรณภูมิ” ซึ่งทางไทยว่าได้แก่ นครปฐม แต่ทางพม่าว่าตรงกับเมือง สะเทิม

มอญในแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ตลอดถึงโคราช ได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นอาณาจักรทวารวดีและรุ่งเรืองอยู่นาน ตั้ง ค.ศ.๖ จนถึงปลาย ค.ศ ๑๑ คือราว พ.ศ.๑๐๐๐-๑๖๐๐ โดยเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาเจริญแพร่หลายและเป็นแหล่งเผยแพร่วัฒนธรรมแห่งชมพูทวีป

ต่อจากนั้น อาณาจักรมอญก็ถูกอาณาจักรที่เจริญขึ้นมาใหม่พิชิตได้บ้าง กลืนไปบ้าง จนสิ้นยุครุ่งเรืองของอาณาจักรทวารวดีใน ค.ศ.ที่ ๑๓ คือราว พ.ศ.๑๘๐๐

เริ่มด้วย ราชันย์รัฐในแดนพม่า ที่เมืองสะเทิม (ภาษาบาลีเรียก สุธัมมนคร/สุธรรมนคร) ถูกพระเจ้าอโนรุธท หรืออินรธามังช่อมหาราชแห่ง มรัมมะ คือพุกามได้แก่พม่าจากเมืองอริมหทนะ ยกมาตีได้ในปี พ.ศ.๑๖๐๐ (คัมภีร์ศาสนวงศ์จะนับตามแบบพม่าเป็น พ.ศ.๑๖๐๑)

อาณาจักรทวารวดีส่วนอื่นๆ ค่อยๆ อ่อนแรงลงไป เมื่ออาณาจักรขอมโบราณรุ่งเรืองขึ้นในช่วง ค.ศ.๑๑ จนถึงปลาย ค.ศ.๑๓ คือราว พ.ศ.๑๕๐๐ เศษ ถึง พ.ศ. ๑๘๐๐ โดยเฉพาะดินแดนในประเทศไทย อาณาจักรทวารวดีได้สาปสูญไป แต่ถ่ายทอดศาสนาและวัฒนธรรมให้แก่อาณาจักรไทย เริ่มด้วยสุโขทัยที่เจริญขึ้นมาแทนที่ เริ่มแต่ พ.ศ.๑๘๐๐

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรอินโดจีน ตอนที่ ๓

ตอนที่ ๑ http://socialitywisdom.blogspot.com/2007/08/blog-post_5384.html

ตอนที่ ๒ http://socialitywisdom.blogspot.com/2007/08/blog-post_16.html

อินโดจีนตอนล่างและ ลังกาสูกะ

ต่อจากนั้น ไต่ลงไป ก็ถึงแผ่นดินที่เรียกว่า แหลมมลายู ซึ่งมีหลักฐานว่าได้เกิดอาณาจักรที่นับถือพระพุทธศาสนาขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ.๖๕๐ เรียกกันมาว่า อาณาจักรลังกาสุกะ

เป็นธรรมดาว่า “อาณาจักรเอียงอย่างอินเดีย” หรือ Indianized kingdom เหล่านี้จะตั้งชื่อเป็นภาษาจำพวกสันสกฤต ตามอย่างชื่อรัฐหรือเมืองในชมพูทวีป

เป็นที่ถิ่นเดิมของตน หรือที่ตนชื่นชอบ แต่เนื่องจากผ่านกาลเวลามานานมาก คำเรียกนั้น ก็กร่อนหรือเพี้ยนไป จนส่วนมากยากที่จะระบุชื่อเดิมที่แท้จริงได้

ตัวอย่างในเรื่องการกร่อนของคำทำให้สับสนชื่อที่ตั้งเดิมได้ยาก คือ เมืองในดินแดนแถบนี้ ที่ชื่อเดิมมีคำว่า “สิงห” หลายเมือง กว่าจะถึงปัจจุบันได้กลายเป็น “สิงค” ไปเป็นส่วนมาก เช่นอาณาจักรสิงหสาร์(ในพระราชนิพนธ์เรื่องอิเหนา เรียก สิงหัดสำหรับ)ในชวาตะวันออกที่เป็นต้นตั้งเดิมของอาณาจักรมัชปาหิต ปรากฏในตำราปัจจุบันเป็น Singhasari บ้าง เป็น Singasari บ้าง Singosari บ้าง ส่วนเมืองสิงหปุระกลายเป็นสิงคโปร์ Singapore

ลังกาสุกะนี้ ยังไม่แน่ชัดว่าชื่อเดิมแท้คืออะไร รูปคำที่เขียนก็มีแตกต่างกันหลายอย่าง บางท่านว่า ลังกาสุกะอาจจะเป็น อาณาจักร อิลังกาโสกะ (Ilangasoka) ที่มีบันทึกในประวัติศาสตร์ว่า ในยุคต่อมา(อีกนานหลายศตวรรษ)พระเจ้าราเชนทร์แห่งอาณาจักรโจละ ในอินเดียใต้ได้ปราบอิลังกาโสกะลงในคราวยกทัพมาทำสงครามกับอาณาจักรศรีวิชัย เพื่อชำระเส้นทางพาณิชย์ ให้ทางฝ่ายอินเดียค้าขายกับเมืองจีนได้สะดวกโดยไม่ถูกแทรกแซง แต่ต่อมาโจละก็ชนะศรีวิชัยใน พ.ศ. ๑๕๖๘

ที่ตั้งของอาณาจักรลังกาสุกะนี้ ยังพูดได้เพียงกว้างๆ ว่าอยู่ในส่วนเหนือของแหลมมลายู แต่ไม่ลงตัวว่าเป็นจุดใดแน่

นิทานปรัมปราสืบมาในมาเลเซียเล่าว่า ราชามุสสร้างอาณาจักร ลังกาสุกะ มาจากชมพูทวีปเมื่อ ค.ศ.๑๐๐ เศษ ใกล้เคียงกับ พ.ศ.๗๐๐ มีพระนามที่เรียกสั้นๆว่า พระเจ้ามหาวังสะ

ลังกาสุกะนับถือพระพุทธศาสนาอยู่ ๑๑๐๐-๑๓๐๐ ปี จึงถึงยุคของศาสนาอิสลาม ราชวงศ์แรกที่เปลี่ยนไปนับถืออิสลาม ตามตำนานที่พบใช้พระนามว่า “สุลต่าน อิสมาอิล ซาห์”

อนึ่งตามตำนานฝ่ายมาเลเซีย อาณาจักรลังกาสุกะนั้น อยู่ทางฝั่งตะวันตก ลึกเข้าไปในป่าเขาของรัฐเคดาห์ (Kedah) ที่เรียกตามภาษาสันสกฤต แล้วได้ขยายมาทางตะวันออกจนออกทะเลที่ ปัตตานี

แต่ตามบันทึกของฝ่ายจีนว่า ลังกาสุกะ ตั้งอยู่ที่ฝั่งทะเลด้านตะวันออก ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าจีนมาพบโดยการติดต่อค้าขาย เมื่อลังกาสุกะขยายมาถึงฝั่งทะเลตะวันออกนั้นแล้ว

บางตำราบอกสั้นๆ ว่า ลังกาสุกะตั้งอยู่ใกล้ปัตตานี บางท่านอ้างว่าอยู่ที่ปัตตานี เลยทีเดียว !

คำว่าปัตตานีเองก็น่าที่จะศึกษา นักประวัติศาสตร์เวลาเขียนเป็นภาษาอังกฤษใช้ว่า Pattani บ้าง Patani บ้าง และมีการสันนิษฐานกันมาต่างๆ ที่จะเพี้ยนมาจากคำโน้นคำนี้ ซึ่งก็ไม่ยุติ คงจะได้รับฟังกันต่อไป นอกจากนั้น มีข้อน่ารู้ว่า ถิ่นฐานแห่งหนึ่งในมาลุกุ หรือหมู่เกาะโมลุกกะของอินโดนีเซียก็มีชื่อว่า Patani ด้วย

หนังสือ The Hutchinson Dictionary of World History (๑๙๙๙) บอกหนักแน่นว่า ในช่วงสมัยหนึ่ง เคดาห์ (Kedah ปัจจุบันเป็นรัฐหนึ่งในมาเลเซีย) สิงโครา (Singgora คือ สงขลา) และ ลิกอร์ (Ligor คือ นครศรีธรรมราช) เป็นส่วนหนึ่ง

ของอาณาจักรพุทธศาสนายุคโบราณชื่อ ลังกาสูกะ

ย้อนกลับไปสู่ยุคต้นๆ อีกว่า หลังจากตั้งขึ้นและเจริญมาเพียงศตวรรษเศษ ลังกาสูกะ ซึ่งมีคนเชื้อสายมอญ-เขมรเป็นพื้น ได้ตกไปอยู่ใต้อำนาจของอาณาจักรพุนัน (ในแดนเขมร) ซึ่งก็นับถือพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน

หลังจากถูกพุนันปกครองราว ๓๐๐ ปี เมื่ออาณาจักรพุนันล่มลงในคริสต์วรรษที่ ๖ ลังกาสูกะเป็นอิสระขึ้นมาได้ แต่ไม่นานนัก ซึ่งไม่สามารถระบุงเวลาได้ชัดเจนแต่อยู่ช่วงประมาณก่อน ค.ศ.๘๐๐ หรือในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๔๗ ลังกาสูกะ ก็เช่นเดียวกับดินแดนอื่นส่วนมากบนแหลมมลายู ต้องขึ้นต่ออาณาจักรศรีวิชัยอันยิ่งใหญ่ ที่แผ่อำนาจมาจากสุมาตรา (ปัจจุบันอยู่ในอินโดนีเซีย)

ดินแดนบนแหลมมลายูเหล่านี้ รวมทั้งลังกาสุกะ อยู่ใต้อำนาจของศรีวิชัยมาหลายศตวรรษ จนกระทั่งศรีวิชัยเสื่อมลง จึงพากันเป็นอิสระได้แต่แล้วก็เข้าสู่ยุคที่ มัชปาหิต ขึ้นมาเป็นใหญ่อีก

นักประวัติศาสตร์ยังมีมติไม่ลงกันเด็ดขาดว่า มัชปาหิตได้คุมอำนาจในดินแดนแถบนี้แค่นี้ บางมติถึงกับบอกว่า แผ่นดินแหลมมลายูทั้งหมดถูกมัชปาหิตทำลาย แต่ไม่ได้เข้าครอบครอง อาจเป็นได้ว่ามัชปาหิตไม่ได้เข้าครองเอง แต่เอาเป็นเมืองขึ้น หลักฐานที่มักอ้างกันก็คือพงศาวดารของชาวชื่อ “นครกฤตาคม” ที่แต่งในปี ค.ศ. ๑๓๖๕

ลังกาสุกะปรากฏชื่อครั้งสุดท้าย ในพงศาวดารนครกฤตาคม (Nagarakartagama) อันว่าด้วยสงครามระหว่าง ศรีวิชัย กับ มัชปาหิต แล้วก็หายไปจากประวัติศาสตร์

นครกตาคม^๕นั้น กล่าวถึงลังกาสุกะในฐานะเป็นรัฐหนึ่งบนฝั่งทะเลด้านตะวันตก ซึ่งขึ้นต่ออำนาจของมัชปาหิต (อาจเป็นได้ว่าเวลานั้นอยู่ในระยะช่วงชิงอำนาจกัน จึงต่างอ้างความเป็นใหญ่)

ต่อจากมัชปาหิต ก็ถึงยุคของรัฐสุลต่านแห่งมะละกา ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในครึ่งหลังของ คริสตศตวรรษที่ ๑๕ โดยได้คุมดินแดนแหลมมลายูทั้งหมด ตลอดไปจนถึงสุมาตราตะวันออกส่วนใหญ่

ถึงตอนนี้ ไม่ว่าลังกาสุกะจะยังอยู่หรือไม่ หรือจะได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอะไรแล้วก็ตาม ถิ่นแดนนั้นก็คงเป็นอันได้อยู่ได้กำกับของมะละกา^๖นี้

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรอินโดจีน ตอนที่ ๔

อินโดนีเซีย สูมาตราย้อนไปถึงศรีวิชัย

เกาะแถบนี้ ที่เป็นดินแดนสำคัญในประวัติศาสตร์ ได้แก่ สูมาตราและชวา แต่ความเป็นไปในยุคแรกๆของดินแดนเหล่านี้ไม่มีบันทึกเรื่องมาถึงคนรุ่นหลัง จนกระทั่งหลวงจีนที่จาริกไปศึกษาสืบทอดพระพุทธศาสนาในชมพูทวีป ได้เดินทางผ่านมาแวะระหว่างทาง และบันทึกเรื่องไว้

หลวงจีนที่คนรุ่นหลังรู้จักชื่อเสียงในบันทึกประวัติศาสตร์ของท่านได้แก่ คือ หลวงจีนฟาเหียน (Fa-hsien) หลวงจีนเหียนจั้ง หรือยวนฉางหรือถังซำจั้ง (Hsuan-tsang) และหลวงจีนอี้จิง (I-ching)

ท่านแรกคือหลวงจีนฟาเหียน ท่านจาริกออกจากจีนในปี ค.ศ.๓๙๙ อยู่ในอินเดียเป็นเวลา ๖ ปี (ค.ศ.๔๐๕-๔๑๑) ในรัชสมัยของพระเจ้าจันทรคุปต์ที่ ๒ (หรือในชื่อพระเจ้าวิกรมาทิพย์ แห่งราชวงศ์คุปตะ) ในการเดินทางไปอินเดีย ท่านหลวงจีนฟาเหียนจาริกไปทางบก ส่วนในการเดินทางกลับท่านเดินทางกลับโดยทางเรือ

ท่านแหว่ศึกษาหาความรู้และคัมภีร์ที่เกาะลังกาเป็นเวลา ๒ ปี แล้วออกเดินทางกลับสู่แผ่นดินจีน แต่ระหว่างทางเรือโดยสารถูกพายุพัดพาจนไปถึงชายฝั่งของเกาะแห่งหนึ่ง สันนิษฐานกันว่าน่าจะเป็นเกาะชวา จากนั้นท่านได้เดินทางต่อจนไปถึงมาตุภูมิ รวมเวลาที่อยู่ในทะเลกว่า ๒๐๐ วัน

จากบันทึกของท่านหลวงจีนฟาเหียน ช่วยให้เราทราบว่า เวลานั้น ได้มีการเดินทางค้าขายกันแล้ว ระหว่างดินแดนแถบนี้กับเมืองจีน แต่บันทึกของท่านไม่ได้บอกถึงเรื่องราวที่ให้เห็นถึงความสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม

กระนั้นก็ตาม มั่นใจกันว่าพระพุทธศาสนาได้มาถึงถิ่นดินแดนแถบนี้ตั้งแต่ ค.ศ. ต้นๆ เนื่องจากได้มีพระภิกษุหลายรูปจาริกมาเผยแพร่ โดยเฉพาะเรื่องของพระคุณวรมันผู้ออกบวชจากราชตระกูล ซึ่งบ่งชี้ว่า พระพุทธศาสนาได้ตั้งมั่นในชวามานานก่อนคริสตศตวรรษที่ ๕ คือก่อนที่หลวงจีนฟาเหียนจะมาถึงดินแดนแถบนี้

ท่านที่สองคือท่านพระถังซำจั๋งหรือหลวงจีนเหียนจั่ง ท่านออกจากเสฉวนในปี ค.ศ. ๖๒๙ มาถึงชมพูทวีปในปี ค.ศ. ๖๓๓ และกลับสู่แผ่นดินจีนที่เมืองเซียงอัน (หรือฉางอัน) ในปี ค.ศ. ๖๔๕ การเดินทางของท่านมีแต่ทางบกทั้งตอนไปและตอนกลับ จึงไม่มีบันทึกถึงดินแดนแถบนี้

ท่านที่สามคือ หลวงจีนอี้จิง ลงเรือออกจากกวางตุ้งในปี ค.ศ. ๖๗๑ ใช้เวลาไม่ถึง ๒๐ วันก็มาถึงเมืองหลวงของอาณาจักรศรีวิชัยที่ปาเลมบัง ในเกาะสุมาตรา แล้วพำนักอยู่ระยะหนึ่ง ก่อนเดินทางต่อสู่ชมพูทวีป เพื่อไปยังศูนย์การศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัย นาลันทา !

หลวงจีนอี่จิงแหวะพักที่ ศรีวิชัย ครั้งหลัง นานถึง ๖ ปี คือระหว่างปี ค.ศ.๖๘๙-๖๙๕ ตามบันทึกของท่านแสดงว่า เวลานั้นพระพุทธรูปศาสนาเจริณุมากในศรีวิชัย จนอาณาจักรนั้นเป็นศูนย์กลางแห่งหนึ่งในการศึกษาพระพุทธรูปศาสนา ซึ่งท่านได้เขียนชื่นชมไว้ว่า ผู้จะเล่าเรียนพระพุทธรูปศาสนาให้ได้ผลดี ควรมาเริ่มศึกษาที่นั่น และมหาราชแห่งศรีวิชัยก็อุปถัมภ์บำรุงตลอดจนอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่ท่านเป็นอย่างดี

จากบันทึกของหลวงจีนอี่จิง อาณาจักรศรีวิชัยจึงได้ปรากฏชื่อเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ขณะที่กำลังรุ่งเรืองมาก มีอำนาจควบคุมช่องแคบมะละกา คือช่องทะเลระหว่างแผ่นดินแหลมมลายูกับสุมาตรา ตลอดจนช่องแคบซุนดาหรือระหว่างสุมาตรากับแหลมมลายู ทั้งหมด

โดยนัยนี้ ศรีวิชัย นอกจากเป็นศูนย์กลางใหญ่ของการค้าขายกับจีนและอินเดียแล้ว ก็ควบคุมเส้นทางพาณิชย์ระหว่างจีน (เวลานั้นอยู่ในยุคราชวงศ์ถัง) กับ นานาชาติที่อยู่ต่อออกไปทางตะวันตกทั้งหมด

ในช่วงเวลาใกล้เคียงที่หลวงจีนอี่จิงจาริกมานั้น อาณาจักรลังกาสุกะ ตลอดจนรัฐทั้งหลายบนแผ่นดินแหลมมลายูแทบทั้งหมด ได้ตกไปอยู่ใต้อำนาจของอาณาจักรศรีวิชัย

สิงคโปร์ก็เป็นเมืองหน้าด่านแห่งหนึ่งที่ศรีวิชัยตั้งขึ้นไว้ ดังที่ได้เป็นจุดหนึ่งที่พระเจ้าราเชนทร์แห่งโจละโงมตี เมื่อยกมาทำสงครามกับศรีวิชัยในปี ค.ศ.๑๐๒๕ มีผู้สันนิษฐานด้วยว่าชื่อเมืองว่า “สิงหปุระ” ที่เพี้ยนมาเป็นสิงคโปร์ ก็เป็นนามที่พระ

เจ้าราชนทร์ทรงตั้งขึ้น

ศรีวิชัย ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ในสุมาตราภาคใต้ รุ่งเรืองยิ่งใหญ่อยู่ราว ๕ ศตวรรษ จนกระทั่งเมื่อพ่ายแพ้แก่พระเจ้าราชนทร์แห่งโจละ ที่ยกมาตีในปี ค.ศ.๑๐๒๕ แล้ว ก็อ่อนแอและเสื่อมลงเรื่อยมา จนถูกอาณาจักรมัชปาหิตที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ชวา แซงขึ้นมาเป็นใหญ่แทนที่ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓ รวมมีอายุนับแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๗ อยู่ได้ ๗ ศตวรรษ.

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรอินโดจีน ตอนที่ ๕

อิสลามเริ่มเข้ามาที่สุมาตรา

เมื่อหลวงจีนอี้จิงมาถึงอาณาจักรศรีวิชัยในปี ค.ศ.๖๗๑ ศาสนาอิสลามกำลังเกิดขึ้นได้ไม่นานในดินแดนอาหรับ นับตามฮิจเราะฮ์ศักราชเป็นที่ที่ ๔๙ เข้าสู่ยุคของกาหริฟ ราชวงศ์อุมัยยัด ที่ตามัสกัสนในซีเรียได้ ๑๐ ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่อาหรับและอิสลามกำลังแผ่ขยายอย่างรวดเร็ว

อีกเพียงประมาณ ๓๐ ปีหลังจากนั้น ทัพมุสลิมอาหรับ ก็บุกเข้าลุ่มแม่น้ำสินธุ รบชนะและเข้าครองดินแดนเข้ามาเรื่อยๆ

ทัพบุสลิมอาหรับ เข้าตีดินแดนที่ปัจจุบันเป็นแคว้นสินธ์ หรือสิทธุ โดยยกมาทางเรือแต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ จึงโจมตีทางบก และเข้าครอบครองดินแดนในปี ค.ศ. ๗๑๒ แล้วต่อมาในปี ค.ศ.๗๗๕ (พ.ศ.๑๓๑๘) ก็ยกทัพมาทางเรือเข้าตีเมืองวลภี ได้ทำลายทั้งเมืองวลภีซึ่งเป็นนครหลวงและมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่ชื่อมหาวิทยาลัยวลภี พระเจ้าศีลาทิศย์ที่ ๖ ได้ถูกสังหารจึงเป็นอันสิ้นสุตราวงศ์ไมตรกะ

จากแคว้นสินธ์นั้น ทัพบุสลิมอาหรับ พยายามเคลื่อนทัพตรงเข้าสู่ปัญจาบและกัศมีระ (แคชเมียร์) แต่ในดินแดนแถบนี้ ชาวแคว้นแคว้นยังมีความเข้มแข็งมากสามารถสกัดกั้นทัพบุสลิมอาหรับไว้ได้ ดินแดนของมุสลิมอาหรับในอินเดียจึงถูกจำกัดอยู่แค่นั้น ขยายออกไปไม่ได้อีกเลย จนสิ้นยุคของมุสลิมอาหรับ

ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า การที่ทัพบุสลิมอาหรับพิชิตแคว้นสินธ์ได้ในปี ค.ศ.๗๑๑ (พ.ศ.๑๒๕๕) นี้ เป็นนิมิตหมายแห่งการที่ศาสนาอิสลามเข้าสู่อินเดียและพร้อมกันนั้น แคว้นสินธ์ที่พิชิตได้คราวนี้ ก็เป็นจุดกำหนดสุดเขตแดนด้านตะวันออกที่มุสลิมอาหรับแผ่อำนาจไปถึงด้วย

การแผ่ไปของอิสลามและขยายแดนอำนาจของมุสลิม ในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มขึ้นใหม่ และดำเนินไปอย่างกว้างขวางยิ่งใหญ่แท้จริงหลังจากนี้ประมาณ ๓๐๐ ปี ในยุคของทัพบุสลิมเตอร์ก

ทัพบุสลิมเตอร์ก รุกบเข้ามายังชมพูทวีปจนสามารถตั้งรัฐสุลต่านแห่งเดลี (Delhi Sultanate) ขึ้น เมื่อปี ค.ศ.๑๒๐๖ (พ.ศ.๑๗๔๙) การเข้ามาของมุสลิมเตอร์ก เริ่มด้วยการทำสงครามครั้งใหญ่ในปี ค.ศ.๑๐๐๑ (พ.ศ.๑๕๔๔) เป็นสงครามระหว่าง

สุลต่านมะหะหมุด กัبراءาไชยบาล แต่สงครามครั้งต่อมาเป็นการรบกับร่าชา
อานันท์บาลในปี ค.ศ.๑๐๐๘ เป็นสงครามที่สยดสยองมาก สงครามครั้งนั้นทัพเต
ออร์กมุสลิมสามารถยึดครองแคว้นปัญจาบได้ และตั้งรัฐสุลต่านแห่งเดลีขึ้นจากนั้น
ก็ขยายออกไปเรื่อยๆ ได้เข้าครองแคว้นคุชราต ซึ่งอยู่ถัดจากแคว้นสินธ์มาทาง
ตะวันออกในปี ค.ศ.๑๒๙๗ (พ.ศ.๑๘๔๐)

จากนั้นเพียงถึงปี ค.ศ. ๑๓๔๐ สุลต่านแห่งเดลีก็เข้ายึดครองเมืองมทรา ที่อยู่
เกือบสุดปลายภาคใต้ของอินเดียไว้ได้

จาก คุชราต ซึ่งเป็นรัฐบนฝั่งทะเลตะวันตกของอินเดียอันมีชื่อเสียงมาแต่พุทธกาล
ใกล้อ่าวแคมเบย์และจากอินเดียภาคใต้นั้น ศาสนาอิสลามก็มากับพ่อค้าชาว
อินเดียมาสู่อินโดนีเซียตั้งแต่ ค.ศ.ที่ ๑๓ คือ ประมาณ พ.ศ.๑๘๐๐ เศษเป็นต้นมา

การมาของศาสนาอิสลามสู่ดินแดนอันเป็นเกาะและชายทะเลแถบนี้ มีลักษณะอัน
เป็นที่สังเกตว่า เป็นการเดินทางมากับพ่อค้าวาณิช ไม่ได้มากับกองทัพเหมือน
อย่างการแผ่ขยายบนผืนแผ่นดิน ในชมพูทวีป

ความจริง พ่อค้าชาวอาหรับ ตลอดจนชาวเปอร์เซีย (ชาวเปอร์เซียไม่ใช่ชาว
อาหรับ แต่เป็นคนอารยัน)จากตะวันออกกลางได้เดินทางค้าขายทางทะเลมา
ตั้งแต่โบราณกาลแล้ว แต่ส่วนมากมาถึงแค่อินเดีย มีส่วนน้อยที่เลยไปถึงแถบสุ
มาตราและชาวตลอดไปจนถึงจีน

ที่สำคัญคือ ในยุคก่อนศาสนาอิสลามเกิดขึ้น แดนอาหรับเต็มไปด้วยสงคราม
ระหว่างเผ่า ครั้นเมื่อศาสนาอิสลามเกิดขึ้นในปี ค.ศ.๖๒๒ พระศาสดานบีมุฮัมมัด

ต้องใช้เวลาไม่น้อยในการสู้รบรวมชนชาวอาหรับให้เป็นอันเดียวกัน
 แม้ในยุคกาหลิปที่สืบต่อมา ตลอดจนในยุคของสุลต่านทั้งหลาย การแผ่ศาสนา
 อิสลามและการขยายดินแดนมุสลิม ที่เป็นงานอันมุ่งออกไปบนผืนแผ่นดิน ก็เป็น
 ภาระใหญ่ที่ดำเนินมาอีกหลายศตวรรษ

ดังนั้นการแผ่มาของอิสลามทางแถบนี้ ที่เป็นเรื่องก่อน คริสตศตวรรษที่ ๑๓ (ราว
 พ.ศ.๑๘๐๐)ที่สุมาตรา แม้จะมีร่องรอยอยู่บ้าง ก็จึงสันนิษฐานว่าเป็นเรื่องรายย่อย
 เป็นการส่วนบุคคล ยังไม่เป็นการเป็นงาน

ตามที่มีหลักฐาน ศาสนาอิสลามเริ่มต้นในอินโดนีเซียเมื่อสุดคริสตศตวรรษที่ ๑๓
 ที่สุมาตราทางภาคเหนือ โดยมีรัฐพหุชนมุสลิมกลุ่มเล็กๆ ของชนชาวอาละห์ ๒
 แห่ง ชื่อสมุทรปาไซ (Samudra-Pasai) แห่งปาไซ ซึ่งต่อจากนี้ไปอีก ๒๐๐ ปีเศษ
 จึงได้เกิดรัฐสุลต่านแห่งอาละห์ที่ยิ่งใหญ่ขึ้นในสุมาตราภาคเหนือนี้

กษัตริย์ผู้ทำลายพระพุทธศาสนา

กษัตริย์ผู้ทำลายพระพุทธศาสนา

ในช่วงเวลาที่ทัพมุสลิมอาหรับและต่อมามุสลิมเตอร์กรุกเข้ามาเพื่อครอบครองดินแดนในชมพูทวีป ได้เข่นฆ่าทำลายทั้งชีวิตทรัพย์สินและพรากพระพุทธศาสนาไปเสียจากแผ่นดินต้นกำเนิดนั้น แต่ก่อนหน้านั้น พระพุทธศาสนาในอินเดียก็อยู่ในภาวะเสื่อมถอยไปจากหลักพุทธธรรมตามคำสอนของพระพุทธองค์มากแล้ว ดังจะได้กล่าวถึงความเสื่อมของพุทธศาสนาในอินเดียซึ่งอยู่ในช่วงเวลาก่อนที่มุสลิมจะเข้าปิดฉากอย่างสิ้นเชิง ในหนังสือ “จาริกบุญ จาริกธรรม” ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) หน้า ๔๗๖ มีข้อความว่า

G.C. Pande เขียนไว้ว่า

**“การโจมตีพุทธศาสนาในด้านหลักคำสอน ไม่สามารถอธิบายความเสื่อมของ
พระพุทธศาสนา(หมายความว่า ถึงจะมีการโจมตีหลักธรรมของ
พระพุทธศาสนา ก็ไม่เป็นเหตุให้พุทธศาสนาเสื่อมไปได้) ความเป็นศัตรูต่อ
พระพุทธศาสนาของพวกเขาเหล่านั้นไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การโจมตี
หลักธรรม”**
(Joshi,313)

พระพุทธศาสนาในอินเดีย ได้เผชิญกับการทำลายล้างด้วยการใช้กำลังรุนแรง
หลายยุคหลายสมัย ขอยกเหตุการณ์ที่สำคัญมาให้ดูให้ฟัง โดยเฉพาะการทำลาย
ฆ่าฟันโดยกษัตริย์หรือราชานอกพุทธศาสนา

กษัตริย์ ปุชยมิตร ประมาณ พ.ศ. ๓๕๖-๓๙๒ อยู่ร่วมสมัยกับพระเจ้าเมแกนเดอร์
หรือ มิลินทะ กษัตริย์พุทธแห่งแคว้นโยนก หรือ Bactria ซึ่งครองราชย์ที่เมืองสาก
ละ ในปัญหาปัจจุบัน กษัตริย์ปุชยมิตรเดิมที่เป็นพราหมณ์ รัชราชการเป็น
เสนาบดีอยู่กับราชวงศ์สุดท้ายของราชวงศ์โมริยะ หรือเมาริยะ ซึ่งเป็นราชวงศ์
ของพระเจ้าอโศกมหาราชผู้ยิ่งใหญ่ ปุชยมิตรได้จับราชวงศ์สุดท้ายนั้นไปฆ่าเสีย
แล้วสถาปนาตนเองขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ ศุงคะ

มีเรื่องบันทึกไว้ว่า ปุชยมิตรได้รื้อฟื้นประกอบพิธีอัสวเมธ ฆ่าม้าบูชายัญ ที่
พระพุทธศาสนาติเตียนและทำให้ประเพณีนี้ขบเขาเจ็บช้ำไปนาน นอกจากนั้น
ได้ทำลายพระพุทธศาสนา เผาวัด กำจัดพระภิกษุสงฆ์ โดยถึงกับตั้งค่าศีรษะแก่ผู้
ฆ่าพระภิกษุได้ รูปละ ๑๐๐ ทินาร์

กษัตริย์อินเดียที่ทำลายพระพุทธศาสนาองค์ที่ ๒ ที่จะกล่าวถึงคือ กษัตริย์มihirgulaha เป็นชนเผ่าอินชวหรือหุณะ ที่บุกเข้าอินเดียมาทางอิหร่านและอาฟกานิสถาน ครองราชย์ พ.ศ.๑๐๕๐ เศษที่เมืองสาละ มihirgulaha เป็นกษัตริย์ฮินดูนิกายไศวะ (นับถือพระศิวะ คือ อิศวร) ได้พิโรธที่พระสงฆ์ส่งพระผู้น้อยมาอธิบายคำสอนในพระพุทธศาสนา

ในบันทึกของหลวงจีนเหียนจั่ง บันทึกไว้ว่า มihirgulaha ได้สั่งให้กำจัดพระพุทธศาสนาให้หมดสิ้นจากดินแดนของพระองค์ทุกแห่ง เป็นเหตุให้ถูกพระเจ้าพาลาทิตย์ กษัตริย์ราชวงศ์คุปตะแห่งมคธ ตอบโต้ทำสงครามกัน มihirgulaha ถูกจับไปจองจำไว้

ต่อมามีหิระกุละหลบหนีไปลี้ภัยที่แคว้นกัสมิระ (แคชเมียร์) จากนั้นสังหารกษัตริย์แห่งกัสมิระที่ให้นั้นหลบหนีภัยนั้นเสีย สถาปนาตนเป็นกษัตริย์เสียเอง แล้วรื้อฟื้นแผนการกำจัดพระพุทธศาสนา โดยลี้ลับพระสถูปทั้งหลาย ทำลายวัด ๑,๖๐๐ แห่ง สังหารพุทธศาสนิกชนจำนวน ๙๐๐ โกฏิ แต่ในที่สุด ได้กระทำอัตวินิบาตกรรม โดยจมน้ำในอ่างไฟ เรื่องหาอ่านได้ เช่น Joshi,321; Smith,177; Encycl.Britannica 1998, vol. 20, p.592)

ศาสดาของ กษัตริย์ผู้ทำลายพระพุทธศาสนาองค์ต่อมา เป็นกษัตริย์ฮินดูนิกายไศวะ เช่นเดียวกัน ครองราชย์ในแคว้นคาทชะ (ปัจจุบันเป็นแคว้นเบงกอลภาคกลาง) ประมาณ พ.ศ.๑๑๕๐ ได้ปลงพระชนม์กษัตริย์พุทธนามว่าราชยวรวรรณะ

หลวงจีนเหียนจั่งบันทึกไว้ว่า ศาสดาของได้สังหารพระภิกษุในแถบกุสินารา (กุศิ

นคร)หมดสิ้น ทำให้สงฆ์พินาศไป และเป็นราชาที่ไปโค่นต้นพระศรีมหาโพธิ์ ที่พุทธคยา ลง ขุดรากขึ้นมาเผา กับทั้งนำเอาพระพุทธรูปออกไปจากพระวิหารทางทิศตะวันออกของต้นพระศรีมหาโพธิ์นั้น แล้วนำเอาศิวลึงค์สัญลักษณ์ของชาวฮินดูไปไว้แทน

ศาสดาจะได้ทำลายพระพุทธศาสนาอย่างมากมาย แม้แต่เหรียญเงินตราของกษัตริย์นี้ ก็เขียนกำกับชื่อราชาไว้ว่า “ผู้ปราบพุทธศาสนา”

ท้ายที่สุด ประมาณ พ.ศ.๑๗๐๐ กองทัพมุสลิมเตอร์กบุกเข้ามาแถบรัฐพิหาร และเบงกอลนั้น แล้วทำลายพระพุทธศาสนาด้วยการเผาวัดฆ่าพระภิกษุสงฆ์จนหมดสิ้น พระพุทธศาสนาก็สูญไปจากประเทศอินเดีย

ผู้เขียนคำ “Hinduism” ใน Encyclopaedia Britannica, 1998 เขียนไว้ว่า “ตอนมุสลิมบุกเข้ามานั้น พระพุทธศาสนาก็กำลังถูกกลืนกลับเข้าไปในศาสนาฮินดู”

ที่อาตมานำเรื่องการทำลายพระพุทธศาสนาในอินเดียมาเล่า ไม่ได้มุ่งหมายที่จะให้ไปโกรธแค้น เพราะจุดเน้นของเราอยู่ที่ ภัยภายใน คือความย่อหย่อน อ่อนแอ เสื่อมโทรม ในหมู่พุทธบริษัท ที่เกิดจากความเชื่อถ้อยและการประพฤติปฏิบัติที่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ผิดจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แม้กระทั่งไม่ได้ศึกษาเรียนรู้ว่า “พระพุทธเจ้าสอนอะไร”

ความเสื่อมโทรมที่เป็นภัยภายในนี้แหละ คืออันตรายที่ร้ายแรงที่สุด ถึงไม่มีภัยภายนอกมาทำลาย ก็ทำลายตัวหมดไปเอง

เพราะฉะนั้น จะต้องระลึกถึงคำเตือนของพระพุทธเจ้าเสมอ ให้ไม่ประมาท ตั้งใจ
เล่าเรียนศึกษาปฏิบัติและสั่งสอนธรรม พร้อมทั้งแก้ไขปรีปวาท ถ้ายังรักษาธรรม
ไว้ได้ ความเป็นไทก็ยั่งยืน จะรักษาความเป็นไทได้ ก็ต้องรักษาธรรม

พุทธศาสนาในอินเดียเสื่อมไปแล้วก่อนที่มุสลิมจะทำลาย

ความวิฤติของแผ่นดินไทยในขณะนี้ ไม่ใช่แต่เฉพาะเรื่องอำนาจการปกครองของมวลประชาชนกำลังจะถูกทำลาย แล้วถูกบีบคั้นบังคับโดยคณะผู้ยึดอำนาจทุกวิถีทางเพื่อเปลี่ยนระบอบการปกครองสูงสุดของประเทศให้เป็นอำนาจของกลุ่มบุคคลที่เรียกว่า "คณาธิปไตย" อันเป็นการปกครองที่ล่าหลังต่อความเจริญของประเทศชาติ, แต่วิฤติของพระพุทธศาสนาในประเทศก็หนักหนาไม่แพ้กัน

เพราะเหตุว่าพุทธบริษัทในแผ่นดินไทยส่วนมาก ไม่ได้ศึกษาหลักธรรมว่าพระพุทธองค์ทรงสอนธรรมอะไร และหลักธรรมที่จะนำสัตว์จากทุกข์ได้ นั่นคืออย่างไร จึงไม่ต่างจากพุทธบริษัทในอินเดียก่อนที่พระพุทธศาสนาจะถูกทำให้สูญสิ้นไป คือขาดความสนใจ ขาดความเข้าใจแม้หลักธรรมเบื้องต้นของพุทธบริษัท คือเรื่องกรรมและผลของกรรม จึงปรากฏทั่วไปแล้วว่าพุทธบริษัทในประเทศไทย นิยมแสวงหาเครื่องราง ของขลัง บูชาเจ้าพ่อ เจ้าแม่ กราบไหว้วัดฤๅษีที่เข้าใจว่าเป็นสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ เป็นมงคล ทั้งนี้ก็เพราะเขาเหล่านั้นมุ่งหวังความร่ำรวย สะดวก สบาย การหายจากโรคภัย การได้รับผลสำเร็จต่างๆ

จึงปรากฏให้เห็นโดยทั่วไปว่า ทั้งผู้ที่ประกาศตนว่าเป็นภิกษุ เป็นสาวกของพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่กลับกระทำการเป็นอสังฆิก นอกกรีต ปลุกเสกเครื่องรางของขลัง ทำการค้าขายไม่ผิดกับชาวบ้านผู้ครองเรือน, และฆราวาสที่มุ่งหวังเพียงขอให้ตนได้ วัตถุ ลาภ ยศ ความร่ำรวย จากการศีโรราบ กราบไหว้ "วัตถุ" ทั้งหลาย โดยไม่พิจารณาว่าการกระทำเพียงเพราะหวังว่าตนจะได้ จะทำลายประเทศให้เสื่อมจากพระพุทธศาสนาไปมากเพียงใด

ซ้ำร้ายประเทศยังเสื่อมจากพระพุทธศาสนาลงไปอีก เมื่อมีการปลุกกระแส บูชา จตุคามรามเทพ ให้ระบาดไปในหมู่คนไทยที่ใจคอยแต่จะหวัง จะได้ จะเอา ลาภ ยศ เงินทอง ความสำเร็จ โดยการหาสิ่งนั้นมา "บูชา" !!! มิใช่จะฉกฉวยคิดสักนิดว่า จตุคามรามเทพ นั้นเป็นคำสอนของพระพุทธองค์หรือไม่ พระพุทธองค์จะทรงตรัสสอนให้พุทธบริษัทบูชาสิ่งนอกศาสนากระนั้นหรือ ? พระพุทธองค์จะทรงตรัสสอนให้พุทธบริษัท ฟุ้งหวัง อ้างอิงกับวัตถุที่ไม่ทำให้เกิดปัญญาอย่าง เหยียดจตุคามรามเทพ กระนั้นหรือ ? ก็เหตุใดไม่ฉกฉวยคิดสักนิดล่ะว่า การที่ได้รับ ลาภ ยศ เงินทอง ความสำเร็จ เป็นเพราะ "บูชา" จตุคามรามเทพ หรือเป็นเพราะ ผลของกุศลกรรมที่ตนได้เคยกระทำไว้แล้วกันแน่ ก็เพราะเรื่องกรรมและผลของกรรมเป็นเรื่องละเอียดลึกซึ้งที่พุทธบริษัทจะต้องศึกษาให้เข้าใจให้ถูกต้อง พุทธบริษัททั้งภิกษุและฆราวาสจึงไม่ศึกษาให้เข้าใจ จึงมุ่งหวังจะได้โดยเร็ว ได้โดยสะดวก จากการบูชาจตุคามฯ

เมื่อเมื่อภิกษุก็ไม่สามารถจะรักษาพระธรรมวินัยไว้ได้ กลายมาเป็นพระปลุกเสก

เหรียญจตุคามเพียงเพราะจะได้รับ ลามปางจัย เป็นเงินทองข้าวของต่างๆ ก็กลายเป็นพระพาณิชย์ กลายเป็นอสังขี้นอกพระศาสนาสิ้นความเป็นภิกษุในพระศาสนาของพระศาสดาไปแล้ว มีแต่ผ้าเหลืองที่ห่มหลอกคนทั่วไปไว้ แล้วอย่างนี้ประเทศชาติประชาชนจะไม่เสื่อมจากพระสัทธรรมได้อย่างไร

เมื่อภิกษุภายในของพุทธศาสนา คือภิกษุอันเกิดจาก พุทธบริษัทพากันเหยียบย่ำทำลายหลักธรรม โดยการไม่ศึกษา ไม่ใส่ใจที่จะรักษาพระธรรมวินัยไว้ ประกอบกับภิกษุและฆราวาสพากันไปกระทำนอกพระพุทธานุศาสนาคือ ไปปลุกเสก สร้างเหรียญจตุคาม และเครื่องรางอื่นๆ ก็ยิ่งทำให้ประเทศเสื่อมจากพระศาสนาดุจเดียวกับพุทธบริษัทอินเดียเสื่อมจากหลักธรรมและในที่สุด มุสลิมก็ยกทัพเข้ามาทำลายบุคคลและวัตถุ เป็นอันปิดฉากพระศาสนาในอินเดีย

เหตุการณ์นั้นกำลังจะเกิดในแผ่นดินทองของผองพุทธบริษัทที่จิตใจเสื่อมทรามลงทุกทีๆ ไม่ว่าจะสูงสุด ชั้นกลางหรือชั้นต่ำ ล้วนแต่เสื่อมจากพระสัทธรรม ไม่สามารถจะยืนหยัดปกป้องพระศาสนาไว้ได้ วิฤตครั้งนี้ประชาชนคนไทยจึงจะสูญเสียทั้งอำนาจสูงสุดของมวลชนไป และยังจะเสียพระศาสนาให้แก่ศาสนาอื่นเข้ามาเป็นใหญ่แทนที่

จึงขอนำบทความของท่าน ป.อ.ปยุตโต ที่กล่าวถึงความเสื่อมสูญของพระศาสนาในอินเดีย จากหนังสือ จาริกบุญ จาริกธรรม มาให้ท่านทั้งหลายได้ตระหนักและตระหนักถึงภารกิจที่เราจะต้องปกป้องชาติและศาสนา ก่อนที่จะเสียไป

พระพุทธศาสนาในอินเดียที่ดำรงมา ๑,๗๐๐ ปี ก่อนที่จะถูกทัพมุสลิมเตอร์กทำลายภิกษุและวิหารเสียสิ้น ๑,๗๐๐ ปีนั้นหากพิจารณาจากต้นจันเสื่อมสูญ ก็จะเป็นพิจารณาได้เป็นยุคๆ ดังนี้

ยุคที่ ๑ ประมาณ ๕๐๐ ปีแรก เป็นยุคของพระพุทธศาสนาแบบ เกรวาท คือแบบที่สืบทอดมาถึงเรานี้ แต่รุ่งเรืองในถิ่นกำเนิดได้เพียง ๕๐๐ ปี

ยุคที่ ๒ ต่อจากนั้นเป็นยุคของ มหายาน ตั้งแต่ประมาณหลัง พ.ศ.๕๐๐ ไปจนถึง พ.ศ.๑๐๐๐ แต่เป็นมหายานที่ยังหนักแน่นอยู่

ยุคที่ ๓ หลัง พ.ศ.๑๐๐๐ มหายานเริ่มเสื่อมลง และราว พ.ศ.๑๒๐๐ ก็เกิดพุทธศาสนา มหายานแบบลัทธิตันตระ ซึ่งมีเรื่องเวทมนต์คาถามาก

ยุคที่ ๔ หลัง พ.ศ.๑๕๐๐ เป็นต้นตระยุคเสื่อมโทรม และทรามมาก จนถึงกับให้พระพุทธเจ้ามีศักดิ์ ทำนองว่ามีชายา ฝรั่งแปลว่า consort มีการเสพสุรา และเสพกาม ถือเป็นการบรรลุนิพพานได้

ฮินดูตอนนั้น ก็เหลวละมาก ฮินดูก็มีตันตระ พุทธก็มีตันตระแข่งกันมา แต่ก็คือเหมือนๆ กัน แล้วก็กลมกลืนกันนั่นเอง และระหว่างนี้แหละที่พุทธศาสนาได้กลมกลืนกับศาสนาฮินดูจนหมดความหมายพิเศษของตนเอง

ความเสื่อมทรามทั้งด้านกามและไสยศาสตร์เด่นมาก ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๐๐ จนมาถึง พ.ศ.๑๗๐๐ ก็พอดีมุสลิมเตอร์กยกทัพเข้ามากวาดล้างทำลายเสียเรียบหมดเลย

มีเรื่องเล่าไว้ว่า เมื่อมุสลิมเตอร์กยกกองทัพมาฆ่าและเผาขึ้น พระที่อยู่ในมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาต่างๆ ก็หนี ที่ถูกฆ่าก็มรณะไป ที่หนีได้ก็ลงเรือไปพม่าบ้าง หนีขึ้นเหนือไปเนปาลบ้าง ไปทิเบตบ้าง

ที่ทิเบตมีหลักฐานเหลืออยู่ เล่าถึงเหตุการณ์ตอนที่ นาลันทา หรือมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาแถบนั้นถูกทำลาย เมื่อกองทัพมุสลิมเตอร์กยกเข้ามา อันแสดงถึงความเชื่อในอิทธิปาฏิหาริย์และเวทมนต์ว่าเป็นอย่างไร

มีตัวอย่างหลักฐานค้างอยู่ที่ทิเบตเล่าว่า พระองค์หนึ่งมีเวทมนต์คาถาลังและมีพัตกายสิทธิ์ ก็บอกว่า เดี่ยวพอกองทัพมันมานะ ฉันจะใช้พัตนี้โบก กองทัพมันจะแตกกระจัดกระจาย กระเจิงไปหมด แต่ผลที่แท้ก็คือพระองค์นั้นถูกฆ่าหมด น้อยนักที่หนีรอดไปได้

แสดงว่า ตอนนั้นพระพุทธศาสนาเสื่อมโทรม เต็มไปด้วยความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เวทมนตร์ คาถา กลายเป็นมนตรยาน

นิกายตันตระนั้นเป็นเรื่องของมนตรยาน ถือกันว่า “ตันตระ” “มนตรยาน” และ “วัชรยาน” ใช้แทนกันได้ ซึ่งมนตรยานก็บอกอยู่แล้วว่า เป็นลัทธิเวทมนตร์ ถือว่าสามารถบรรลุถึงจุดหมายได้ด้วยเวทมนตร์ เชื่อจนหมกมุ่นในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ พุทธศาสนาเสื่อมไปถึงขนาดนี้ นอกจากอิทธิฤทธิ์จะรักษาตัวไม่ได้แล้ว ก็กลมกลืนกับศาสนาฮินดูได้สะดวกง่ายดายอย่างยิ่ง

เรื่องเหล่านี้เป็นคติสอนใจชาวพุทธอย่างดีว่า จะต้องไม่ยอมถูกล่อเร้าชักจูงให้เขวออกไปจากหลักการของพระพุทธศาสนา

เฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องเทพเจ้า เจ้าพ่อ เจ้าแม่ อิทธิปาฏิหาริย์ ไสยศาสตร์นั้น มีสาระสำคัญอย่างเดียวกัน คือการหวังพึ่งอำนาจดลบันดาลภายนอก ซึ่งเป็นความเชื่อและการปฏิบัติที่มีผลเสียและขัดต่อหลักการของพระพุทธศาสนาหลายอย่าง..

ในแง่สังคม เมื่อคนมัวมองหาเทวดาและอำนาจภายนอกมาช่วย มัวแต่จะรักษาความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็จะไม่เอาใจใส่กันและกันในหมู่มนุษย์เอง ไม่แสวงหาความร่วมมือในการที่จะช่วยกันแก้ปัญหาและทำการต่าง ๆ แต่แต่ละคนจะเอาแต่ผลประโยชน์ของตัวเอง สังคมก็ยิ่งเสื่อม อย่างน้อยก็พัฒนา “ประชาธิปไตย” ไม่สำเร็จ...

พุทธศาสนาในเมืองไทย ถ้ารักษาหลักไว้ไม่ได้ ก็คง(เสื่อมสูญ)ไปเหมือนกัน การมาอินเดียในครั้งนี้ เป็นเครื่องเตือนใจอย่างหนึ่ง อย่างน้อยช่วยให้มองเห็นในเรื่องเหล่านี้ และให้เราพยายามรักษาหลักการของพระพุทธศาสนาไว้ให้ได้ อย่าให้เสียหลัก.

เรียบเรียงจากหนังสือ "จาริกบุญ จาริกธรรม" (ป.อ. ปยุตโต)

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรอินโดจีน ตอนที่ ๖

มลายู ขยายจากสุมาตรา ขึ้นยังมาเลเซีย

ได้กล่าวมาแล้วว่า ศรีวิชัยที่มีศูนย์กลางอยู่ในสุมาตราภาคใต้ หลังจากพ่ายแพ้ แก้ววันโจละแห่งอินเดย์ใต้ในปี ค.ศ.๑๐๒๕(พ.ศ.๑๕๖๘)แล้ว ก็อ่อนกำลังลงเรื่อยๆ อาณาจักรต่างๆ ที่ตกอยู่ใต้อำนาจ ทั้งในสุมาตราเอง ทั้งในชวา และบนแผ่นดินแหลมมลายู ต่างก็ทยอยแตกตัวออกไปเป็นอิสระ

โดยเฉพาะที่โดดเด่นขึ้นมาจนแทนที่ศรีวิชัยก็คืออาณาจักรมัชปาหิตในชวา ซึ่งมีอำนาจปกครองปาเลมบังที่เคยเป็นศูนย์กลางของศรีวิชัยด้วยในสุมาตราเอง ทางภาคตะวันตก เป็นถิ่นชื่อว่า มลายู หรือซุมพี ของชนชาติที่เรียกว่ามีนังกะเบา ซึ่งมีคนอินเดียอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๒ (ราว พ.ศ.๗๐๐) จึง

เป็นดินแดนที่นับถือศาสนาฮินดู

เมื่อศรีวิชัยรุ่งเรืองตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่๗ (พ.ศ.๑๒๐๐ เศษ) เป็นต้นมา ชัมพีก็ได้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรศรีวิชัยนั้น และราว ค.ศ.๑๑๐๐ ได้เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยอยู่หนหนึ่ง

เมื่อศรีวิชัยเสื่อมลงๆ จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ ชาวมีนังกะเบาก็ได้ตั้งอาณาจักรชัมพีของตนขึ้น แต่ขาดโอกาสที่จะสร้างฐานกำลังนาวิกให้แข็งแกร่งอย่างศรีวิชัยในอดีต จึงกลายเป็นช่องว่างให้มชปาหิตในชวายุ้งใหญ่ขึ้นมา

เมื่อมชปาหิตเรืองอำนาจมาก ชัมพีก็ตกอยู่ใต้อำนาจของมชปาหิตแห่งชวด้วย เช่นเดียวกับดินแดนศรีวิชัยในอดีต ที่หมดอำนาจไปแล้ว

เมื่อจะสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ ทั้งชัมพีและปาเลมบังคือศูนย์เดิมของศรีวิชัย ได้พยายามตั้งตัวเป็นอิสระแต่ไม่สำเร็จ โดยเฉพาะพระเจ้าบรมเมศวร ผู้ครองปาเลมบัง ได้ประกาศในปี ค.ศ.๑๓๘๙ ทำนองว่าจะไม่ขึ้นต่อมชปาหิตแล้วถูกพวกชวแห่งมชปาหิตขับไล่ หนีไปตั้งตัวที่สิงคโปร์ ก็ถูกตามไปกำจัด ต้องหนีต่อไปขึ้นแผ่นดินมลายู แล้วเปลี่ยนตัวเป็นมุสลิมตั้งอาณาจักรมะละกาขึ้นมา โดยสถาปนาตนเป็นสุลต่านอิสกันดาร์ซาร์

มีงานวิจัยทางประวัติศาสตร์กล่าวถึงมติว่า ดินแดนที่เรียกว่า มลายู ในสุมาตรา นั้น มีใช้เฉพาะส่วนของอาณาจักรชัมพี(ซึ่งเป็นเมืองหนึ่งของอินโดนีเซียในปัจจุบัน)เท่านั้น แต่รวมตลอดทั้งปาเลมบังด้วย พูดคร่าวๆ ว่าสุมาตราเป็นถิ่นแต่ดั้งเดิมของมลายู

ดังนั้น การที่เจ้าชายปรเมศวรจากสุมาตรา ไปตั้งรัฐสุลต่านแห่งมะละกาขึ้นบน
แผ่นดินด้านปลายแหลมนั้น จึงเป็นการนำเอาความเป็น “มลายู” ไปสถาปนา
หรือไปขยาย บนแผ่นดินซึ่งเรียกในบัดนี้ว่า แหลมมลายู หรือคาบสมุทรมลายู
(Malay Peninsula)

มีการพยายามสืบค้นกันในเรื่องนี้ เช่นงานวิจัยของ Professor Leonard Y.
Anadaya เรื่อง The Search for the ‘Origins’ of Melayu ที่พิมพ์ใน Journal
of Southeast Asian Studies ในอังกฤษ ฉบับ October 2001 บางมติถึงกับว่า
แหล่งเดิมของมลายูเริ่มที่บอร์เนียว แล้วจึงมาพัฒนาที่สุมาตรา

แต่แล้วเมื่อเข้าสู่ยุคอาณานิคม อาณาจักรมะละกาก็สิ้นอำนาจไป โดยถูกโปรตุเกส
เข้าครอบครองใน ค.ศ.๑๕๑๑ (พ.ศ.๒๐๕๕)

ถึงตอนนั้น ช่องว่างแห่งอำนาจเกิดขึ้น อาณาจักรมุสลิมยิ่งใหญ่ชื่อว่าอาเจฮ์ ก็
เรืองอำนาจขึ้นมาที่สุมาตราภาคเหนือเวลาผ่านมาถึงบัดนี้ คือในคริสต์ศตวรรษที่
๑๖ (พ.ศ.๒๐๐๐ เศษ) กษัตริย์มีนังกะเบาแห่งซัมบิง ที่เป็นแห่งเดิมของมลายู ก็ได้
เปลี่ยนเป็นมุสลิม ดินแดนนี้จึงเข้าสู่ยุคของศาสนาอิสลาม

จะเห็นว่า ศูนย์อำนาจ หรือความยิ่งใหญ่เคลื่อนย้ายไปหมุนเป็นวง เริ่มจาก ศรี
วิชัยที่สุมาตรา ย้ายสู่ัมซิปหิตในชวา แล้วเลื่อนไปมะละกาบนแหลมมลายู ครบ
แล้วก็เหมือนมาตั้งต้นใหม่ที่สุมาตราอีก

ข้อต่างคือ เมื่อเริ่มรอบแรก ในคริสต์ศตวรรษที่ ๗ สุมาตราเป็นดินแดนที่นับถือ

พระพุทธศาสนา ครั้งเริ่มรอบใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ สุมাত্রาเป็นดินแดน
แห่งศาสนาอิสลาม

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรอินโดจีนตอนที่๗

ชาวขิ่นมาล้าสูมาตรา

บนเกาะชวา ที่อยู่ต่อลงไปทางใต้ ถัดจากสูมาตรา โดยมีช่องแคบซุนดาคั่นอยู่ มีอาณาจักรที่เจริญมาแต่โบราณ ซึ่งอาจจะเก่ากว่าศรีวิชัย อย่างน้อยก็เคียงข้างหรือแข่งคู่กันมา แต่ไม่ใหญ่โตเท่า จึงไม่ปรากฏชื่อเด่น

เมื่อหลวงจีนฟาเหียนเดินทางกลับเมืองจีนทางทะเล ตอนต้นคริสตศตวรรษที่ ๕ ราว พ.ศ.๙๕๖ เรือที่ท่านโดยสารมาถูกคลื่นพัดไปขึ้นฝั่งบนเกาะหนึ่ง ซึ่งสันนิษฐานกันว่าเป็นเกาะชวา และพระคุณวรมัน ที่ออกบวชจากราชวงศ์ ซึ่งมาจากกัมพูระ (แคชเมียร์) ก็ได้เขียนเรื่องราวในยุคเดียวกันนี้บอกไว้ เกี่ยวกับการที่ท่านได้มาสั่งสอน

บันทึกที่ว่านั้น ทำให้คนยุคหลังรู้ว่า การเดินทางค้าขายระหว่างจีนกับชวาได้มีมา

นานแล้ว และพระพุทธรูปศาสนาก็ได้ตั้งมั่นอยู่แล้วที่นั่นซึ่งคงนานแล้ว ก่อนที่ท่านทั้งสองไปถึง

มีศิลาจารึกบอกไว้ให้ทราบว่า แถวๆ เมืองจकारตาในปัจจุบันนี้เมื่อย้อนไปคริสต์ศตวรรษที่ ๕-๖ เคยมีอาณาจักรโบราณเก่าแก่ที่สุดแห่งชาวตะวันตก ชื่อว่า ตรุมา (Taruma) เรียกเต็มว่า ตรุมานคร บันทีกฝ่ายจีนเรียกว่า โตโลมา ซึ่งเป็นดินแดนที่นับถือพระพุทธรูปศาสนา (บางตำราว่าเป็นฮินดู) มีราชาที่เข้มแข็งที่สุด พระนามว่าปุรณวรมัน แต่เรื่องราวของอาณาจักรนี้ นักประวัติศาสตร์ไม่อาจหารายละเอียดมาได้

ครั้นถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๗ (ยุคเดียวกับศรีวิชัยในสุมาตรา) ก็ได้มีอาณาจักรสำคัญเกิดขึ้นแล้วในชวาหลายแห่ง ทั้งอาณาจักรค้าขายชายฝั่งทะเล และอาณาจักรกสิกรรมทำนาข้าวลึกเข้าไปในผืนแผ่นดิน

โดยเฉพาะในชวาภาคกลางและภาคตะวันออก เมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๘ (พ.ศ. ๑๓๐๐) อาณาจักรมาตาราม ได้เสื่อมลงไป โดยมีอาณาจักรใหม่ของชาวพุทธแห่งราชวงศ์ไศเลนทร (Sailendra) เจริญขึ้นมาบนที่ราบเกทุ (Kedu Plain) ที่อยู่ใกล้เคียง

อย่างไรก็ดี เรื่องราวตอนนี้ นักประวัติศาสตร์ว่าไว้ต่างกัน บางพวกว่า อาณาจักรมาตารามนั่นเองมีกษัตริย์เป็นราชวงศ์ไศเลนทร คือเป็นอาณาจักรเดียวกัน และกล่าวว่กษัตริย์ราชวงศ์ไศเลนทรนี้ ตอนต้นนับถือศาสนาฮินดู แล้วต่อมาเปลี่ยนเป็นนับถือพระพุทธรูปศาสนา แต่มีข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งอยู่คือ หากกษัตริย์นับถือฮินดูก่อนแล้วเปลี่ยนมานับถือพุทธ จะมาสร้างบุโรพุทโธก่อนแล้วไปสร้าง Prambanan ที่หลังอย่างไรได้

กษัตริย์ราชวงศ์ไศเลนทร ได้สร้างมหาสถูปยิ่งใหญ่ ที่เรียกว่า Borobudur (สันนิษฐานว่าอาจเลื่อนมาจากคำว่า “บรมพุทโธ”) ขึ้นเมื่อราว พ.ศ.๑๓๕๐ (บางตำราว่าสร้างตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๙ อยู่ห่างจากเมืองจาการ์ตาประมาณ ๖๘ กิโลเมตร)

มหาสถูป Borobudur มีความยิ่งใหญ่เพียงใดนั้น เห็นได้จากการสร้างนั้นใช้ก้อนหินภูเขาไฟประมาณ ๒ ล้านตารางฟุต บนฐานสี่เหลี่ยม กว้างด้านละ ๑๒๑ เมตร (๔๐๓ ฟุต) สูงขึ้นไปเป็นรูปแบบปิระมิด มีลานเป็นชั้นลดหลั่นกันขึ้นไป ๘ ชั้น และในแปดชั้นนั้น ๕ ชั้นล่างเป็นลานสี่เหลี่ยม ๓ ชั้นขึ้นไปเป็นลานวงกลม และบนลานกลมชั้นสูงสุด มีพระสถูปตั้งสูงขึ้นไปอีก ๓๑.๕ เมตร

ส่วนอาณาจักร มาตาราม ที่เสื่อมลงไป ต่อมาก็ตั้งขึ้นใหม่อีกในตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๙ แล้วเจริญต่อมาอีกหลายศตวรรษ โดยเฉพาะตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๐ (ประมาณ พ.ศ.๑๔๔๓-๑๔๗๓) มาตารามซึ่งเป็นอาณาจักรฮินดู ได้สร้างมหาเทวสถาน เรียกว่า ปรัมพัน Prambanan (เขียนว่าปรัมพันก็มี) ขึ้นมาเพื่อเป็นที่บูชาพระศิวะ อันนับได้ว่าเป็นคิ้วเทวาลัยใหญ่ที่สุดในอินโดนีเซีย

มหาสถูป Borobudur ฝ่ายพุทธศาสนาหายาน ของราชวงศ์ไศเลนทรกับมหาเทวสถานปรัมพัน ฝ่ายฮินดูของอาณาจักรมาตารามนี้ ต่างก็ใหญ่มหึมาทั้งสองแห่งและอยู่ใกล้กันด้วย ห่างกันไม่ถึง ๘๐ กิโลเมตร จึงเป็นที่สังเกต และเป็นแหล่งศึกษาเชิงเปรียบเทียบสำหรับนักค้นคว้า

เรื่องของราชวงศ์ไศเลนทร์นี้ นอกจากที่เกี่ยวกับการสร้างมหาสถูป Borobudur แล้ว ก็ไม่ค่อยรู้อะไรกันอีก หรือรู้กันไม่ค่อยชัด

นักประวัติศาสตร์เห็นกันว่า พระเจ้าชัยวรมันที่ ๒ (Jayavarman II) ผู้สถาปนาอาณาจักรขอมโบราณมีเชื้อสายทางวงศ์กษัตริย์แห่งพุนันต์ด้วย มาจากราชสำนักแห่งไศเลนทร์ในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๘ เมื่อประมาณ ค.ศ.๗๙๐ และได้ประกาศอาณาจักรขอมเป็นอิสระจากไศเลนทร์ ในปี ค.ศ.๘๐๒

เท่าที่พูดกันอันสำคัญอีกตอนหนึ่งคือเรื่องที่ว่า ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๙ (ราว พ.ศ.๑๔๐๐) ขณะที่ราชวงศ์มาตารามเข้าครองดินแดนของไศเลนทร์ในวังกษัตริย์ราชวงศ์ไศเลนทร์ ก็ได้ไปเป็นใหญ่ครองอาณาจักรศรีวิชัยในสุมาตรา โดยมีอำนาจครอบคลุมส่วนใหญ่ด้วย จนกระทั่งศรีวิชัยที่ราชวงศ์ไศเลนทร์ไปปกครองนั้นเสื่อมลงไป nel กลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑

ในยุคที่ศรีวิชัยในสุมาตราเสื่อมลงช่วงต้นๆ คือในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ ได้เกิดมีอาณาจักรใหม่ขึ้นในชวาตะวันออก ชื่อว่ากาทิริ (Kadiri; ปัจจุบันเรียกว่า Kediri) มีเมืองหลวงชื่อว่าตาทา

ตรงนี้ตำราทั้งหลายต่างกล่าวกันจนสับสน แต่สืบค้นแล้วก็มีหลักฐาน ๒-๓ แห่งได้ความว่าเป็นเรื่องสืบต่อมาจากอาณาจักรมาตารามนั่นเอง ซึ่งหลังจากตั้งขึ้นใหม่ใน คริสต์ศตวรรษที่ ๘ โดยพระเจ้าสญชัยแล้วก็มีอำนาจขยายออกไปตั้งแต่ชวาภาคกลางถึงภาคตะวันออก

ต่อมาต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๐ ศูนย์อำนาจของมาตารามได้เคลื่อนย้ายไปทาง

ตะวันออก

เวลาผ่านไป ได้เกิดภัยพิบัติ ถูกศรีวิชัยที่ขัดแย้งกันมาทำลายบ้าง ถูกกบฏทำลายบ้าง จนกระทั่งปี ค.ศ.๑๐๑๙ เกิดมีราชวงศ์สำคัญของมาตาราม เรียกพระนามกันว่า Airlangga รวมกำลังฟื้นฟูอาณาจักรให้เข้มแข็ง แล้วแบ่งอาณาจักรให้โอรส ๒ องค์ครอง

ครั้งนั้น มาตารามหายไป แยกเป็น ๒ อาณาจักร คือ กาทิริ กับ ชังคละ ทำให้แตกกันและอ่อนแอลง กระทั่งราชาขยาภัย รวมชังคละเข้ากับกาทิริได้ กาทิริขยายดินแดนออกไปได้มาก แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าคุมสุมาตราที่ศรีวิชัยครองอยู่ได้ แล้วในที่สุด ถึงปี ค.ศ.๑๒๒๒ ได้มีกบฏโค่นพระเจ้ากฤตชัย ราชวงศ์สุดท้ายของอาณาจักรกาทิริลง และตั้งอาณาจักรใหม่ขึ้นมาแทนที่ ชื่อว่าสิงหสารี

อาณาจักรสิงหสารีแห่งชาวตะวันออก เป็นดินแดนที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้รุ่งเรืองเด่นในรัชกาลพระเจ้ากฤตนคร (ค.ศ.๑๒๖๘-๑๒๙๒) โดยมีอำนาจควบคุมดินแดนเป็นอันมากในสุมาตรา ที่เคยอยู่ใต้การปกครองของศรีวิชัย

ต่อมาในปี ๑๒๘๙ จักรพรรดิคุปไลข่าน เมืองจีนทรงพิโรธว่าทางสิงหสารีปฏิบัติต่อราชทูตของพระองค์อย่างไม่ควรแก่เกียรติยศ จึงเตรียมจะส่งทหารมาลงโทษ

แต่ระหว่างนั้นในปี ค.ศ.๑๒๙๒ อาณาจักรกาทิริคู่แข่ง ที่ถูกสิงหสารีปราบลงก่อนนั้น ได้ก่อการกบฏมายึดพระราชวังและได้สังหารพระเจ้ากฤตนครเสีย ทำให้อาณาจักรสิงหสารีสิ้นสลาย

ครานั้นปี ค.ศ.๑๒๙๒ เจ้าชายวิชัยโอรสของพระเจ้ากฤตนครหลบหนีไปได้ ครั้นทัพมองโกลมาถึง เจ้าชายวิชัยก็ร่วมกับทัพมองโกลกำลังกษัตริย์แห่งกาทิริได้ เสร็จแล้วเจ้าชายวิชัยก็หันมาสู้กับพวกมองโกลและสามารถขับไล่ทัพมองโกลออกไปจากขวาได้สำเร็จ

จากนั้น เจ้าชายวิชัยได้ตั้งอาณาจักรแห่งชาวตะวันออกขึ้นใหม่ ชื่อว่ามัชปาหิตในปี ค.ศ.๑๒๙๓ ซึ่งได้เจริญขึ้นเป็นใหญ่ที่สุดในแถบนี้ โดยครองดินแดนที่เป็นอินโดนีเซียบัดนี้ และแผ่นดินแหลมมลายูเป็นอันมาก ตลอดทั้งสิงคโปร์

เป็นอันว่า มาดาราหมายมาเป็นกาทิริ แล้วกาทิริถูกแทนด้วยสิงหสารี แล้วสิงหสารีก็เปลี่ยนเป็นมัชปาหิต

มัชปาหิตที่ชาวรุ่งเรืองอยู่นาน แต่นับจากปี ค.ศ.๑๓๘๙ อำนาจก็เริ่มถูกทำลายดังได้เล่าแล้วว่าทางด้านสุมาตรา เจ้าชายปรเมศวรแห่งแดนศรีวิชัยเดิม คิดตั้งตัวเป็นอิสระ แม้ว่ามัชปาหิตจะขับไล่ผู้ทำลายนั้นพ้นไป และตามไปกำจัดที่สิงคโปร์จนเสร็จ แต่เจ้าชายปรเมศวรก็ไม่ลดละหนีต่อไปตั้งตัวที่มะละกา กลายเป็นสุลต่านอิสกันดาร์ซาร์ ทำให้เกิดรัฐสุลต่านแห่งมะละกาขึ้น ดังเล่าข้างต้น เมื่อปี ค.ศ.๑๔๐๒-๑๔๐๓

มัชปาหิตเสื่อมอำนาจลง จนในที่สุดก็ถูกชนมุสลิมโค่นลงในปี ค.ศ.๑๔๗๘ แต่ยังไม่หมดกำลังสิ้นเชิง กระทั่งถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ อำนาจที่ยังเหลืออยู่บ้างนั้นจึงถูกกำจัดไปในราวปีค.ศ.๑๕๒๗

ในช่วงที่ชนมุสลิมเข้าครองนั้น ชาวฮินดูมัชปาหิตทั้งเจ้านาย ขุนนางและประดา

ชนชั้นสูง ได้พากันอพยพหนีภัยไปยังเกาะบาหลีเป็นที่ยึดสุดท้าย

เกาะบาหลี คือ พลี ที่แปลว่า มีกำลังแข็งแรง อยู่ห่างไปทางตะวันออกเฉียง
 ของชวา โดยข้ามช่องแคบเพียงประมาณ ๒ กิโลเมตร และบาหลีเป็นถิ่นแดนเดียวใน
 อินโดนีเซียปัจจุบัน ที่นับถือศาสนาฮินดู ซึ่งเป็นฮินดูแบบบาหลี (Balinese
 Hinduism) มีพุทธศาสนาแทรกเสริม ผสมผสานกับลัทธินับถือบรรพบุรุษผีสาย
 และไสยเวท ถิ่นระบบวรรณะของฮินดู แม้จะหย่อนกว่าในอินเดีย ชาวบาหลีส่วนใหญ่
 ราว ๙ ใน ๑๐ คนเป็นคนวรรณะศูทร

ถึงตอนนี้ก็ควรตามไปดูบนผืนแผ่นดินแหลมมลายู คืออาณาจักรมะละกาที่เคย
 กล่าวไว้ แต่ก็ขยับย้อนมาที่ชวาอีก เพราะจะมีอาณาจักรมาตารามเกิดขึ้นใหม่ในยุค
 เป็นแดนมุสลิมในกาลข้างหน้า หลังสิ้นมาตารามเก่าไป ๕๐๐ กว่าปี

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรอินโดจีน ตอนที่ ๘

อ่านบทความตอนที่ ๑ - ๗ ได้ที่

เข้าสู่ยุคอิสลาม มะละกาที่แดนมาเลเซีย ขึ้นมาเป็นใหญ่เหนือ ชาว

บนผืนแผ่นดินแหลมมลายู หรือคาบสมุทรมลายู ที่ประเทศมาเลเซียปัจจุบัน ตั้งอยู่ในภาคเหนือของดินแดนมาเลเซียนั้น ตลอดถึงตอนล่างของประเทศไทย เมื่อคริสต์ศตวรรษต้นๆ คือเกือบๆ ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว ได้มีอาณาจักรที่นับถือ พระพุทธศาสนา และศาสนาฮินดู ที่ฝรั่งเรียกว่า Indianized State ขนาดย่อมๆ ททยอยเกิดขึ้นและเสื่อมไป รวมแล้วอาจจะถึง ๓๐ อาณาจักร โดยเฉพาะ อาณาจักรลังกาสุกะ ที่เล้ามาแล้ว

ต่อมา เมื่ออาณาจักรใหญ่ๆ เจริญขึ้นมาบนแหลมอินโดจีนและในเกาะทางอินโดนีเซีย อาณาจักรเล็กๆ เหล่านี้ ก็ถูกอาณาจักรใหญ่ๆ เหล่านี้ครอบครอง เช่นอาณาจักรฟูนัน แล้วก็ศรีวิชัย จนถึงมัชปาหิตและอยุธยา

ได้เล่ามาถึงอาณาจักรมัชปาหิต ในเกาะชวา และเรื่องของมัชปาหิตนั้น ก็มาต่อกับเรื่องบนแผ่นดินมาเลเซีย ด้วยเรื่องอาณาจักรมะละกา ที่เคยเล่าไปข้างแล้ว ซึ่งในที่นี้ขอทบทวนเพื่อเชื่อมความสักระหว่างกัน ดังนี้

เมื่ออาณาจักรศรีวิชัย ที่ปาเล็มบังในสุมาตรา เสื่อมลง และอาณาจักรมัชปาหิตในชวา ได้เป็นใหญ่แล้ว ครั้นถึงปี ค.ศ. ๑๓๘๙ ราชวงศ์สำคัญของมัชปาหิตสวรรคต จึงถูกทางมัชปาหิตขับไล่ ได้หนีมาขึ้นที่สิงคโปร์

ดังกล่าวแล้วว่า สิงคโปร์เป็นเมืองหน้าด่านแห่งหนึ่งของศรีวิชัยต่อมาเมื่อศรีวิชัยเสื่อมอำนาจลง สิงคโปร์ก็ขึ้นต่อมัชปาหิต แล้วจากนั้นได้ขึ้นต่ออยุธยา จนกระทั่งอาณาจักรมะละกาใหญ่ขึ้น สิงคโปร์ก็ตกเป็นของมะละกาในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕

ต่อจากนี้ เข้าสู่ยุคอาณานิคม สิงคโปร์ถูกโปรตุเกสเข้าครองในปี คริสตศตวรรษที่ ๑๖ แล้วหลุดไปเป็นของฮอลันดาใน คริสตศตวรรษที่ ๑๗ จนกระทั่งอังกฤษเอาเป็นศูนย์บัญชากิจการอาณานิคมในปี ค.ศ.๑๘๑๙ แล้วเดินทางยาวไกลมาเป็นส่วนหนึ่งของสหพันธรัฐมาเลเซียในปี ค.ศ.๑๙๖๓ และในที่สุดได้เป็นเอกราชสมบูรณ์ตั้งเป็นสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore) ในปี ค.ศ.๑๙๖๕

เรื่องต่อไปว่า ในปี ค.ศ.๑๓๙๐ เจ้าปรเมศวรได้เข้ายึดอำนาจที่สิงคโปร์ โดยสังหารเจ้าเมืองเสีย แล้วครองสิงคโปร์อยู่ได้ ๓-๕ ปี ก็ถูกพระราชบัญชาจากอยุธยาให้ขับไล่ ต้องหนีต่อไปยังแผ่นดินแหลมมลายู (บางตำราบอกว่า มัชปาหิตได้ตามมา ทำลายสิงคโปร์พินาศไปในครานั้น) เจ้าปรเมศวรไปถึงเมืองมะละกาในราวปี ค.ศ.๑๔๐๐

มะละกาเป็นเมืองค้าขายชายฝั่งทะเล เวลานั้นพ่อค้ามุสลิมจากอินเดียมาตั้งหลักแหล่งกันมาก จึงเจริญด้วยเศรษฐกิจการพาณิชย์

นักประวัติศาสตร์ทราบเรื่องคร่าวๆ ว่า เจ้าปรเมศวรได้ตั้งตัวขึ้นเป็นใหญ่ที่นั่น และเปลี่ยนศาสนาจากฮินดูเข้าอิสลาม กลายเป็นมุสลิมเฉลิมพระนามว่าสุลต่านอิสกันดาร์ซาร์ ปกครองรัฐสุลต่านแห่งมะละกาเริ่มแต่ปี ค.ศ.๑๔๐๒ หรือ ค.ศ. ๑๔๐๓

รัฐสุลต่านแห่งมะละกา นี้ ถือว่าเป็นความภูมิใจและเป็นแหล่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซีย และเนื่องจากเจ้าปรเมศวรมาจากดินแดนมลายูแห่งสุมาตรา จึงนำความเป็นมลายูมาด้วย เหมือนกับเป็นผู้นำความเป็นมลายูมาสถาปนาในแผ่นดินมาเลเซีย

(คำว่า “มลายู” ก็เป็นศัพท์ที่คงต้องสืบค้นที่มากขึ้นต่อไป แต่ที่ชัดเจนก็คือเป็นชื่อของถิ่นที่เป็นฮินดู-พุทธมานาน มีคำจารึกหนึ่งอันเก่าแก่เมื่อปี ค.ศ.๑๓๔๗ เขียนว่า “เมลาเยปุระ”)

เนื่องจากเวลานั้น อาณาจักรสยามแห่งอยุธยา กำลังมีอำนาจมาก สุลต่านแห่งมะ

ละกาจึงหันไปพึ่งจีน เพื่อให้ตนพ้นจากอิทธิพลของอยุธยาและจากการขอความ
คุ้มครอง ในปี ค.ศ.๑๔๐๕ พระจักรพรรดิจีนก็ได้ทรงยกย่องสุลต่านแห่งมะละกา
ให้เป็นราชาธิบดี กับทั้งต่อมาในปี ๑๔๑๑ สุลต่านแห่งมะละกาก็ได้เดินทางไปกับ
กองทัพเรือของจีนเพื่อถวายเครื่องราชบรรณาการแด่พระเจ้าจักรพรรดิที่กรุง
ปักกิ่ง

แต่กระนั้นอีก ๓๔ ปีต่อมา คือในปี ค.ศ.๑๔๔๕ และ ๑๔๕๖ ทางกรุงศรีอยุธยา
ได้ส่งกองทัพมาตีมะละกา เป็นการลงโทษที่มะละกาไม่ส่งเครื่องราชบรรณาการ
แต่ถึงตอนนั้นมะละกาเข้มแข็งมากแล้ว จึงตีต้านทัพศรีอยุธยาแตกกลับไปทั้ง ๒
ครั้ง

รัฐสุลต่านแห่งมะละกาได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นอย่างยิ่ง จนได้เป็นศูนย์กลาง
พาณิชย์ใหญ่ที่สุดแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในทางการเมืองก็แผ่อำนาจไป
อย่างกว้างขวาง ทั้งขึ้นไปทางเหนือบนผืนแผ่นดินจนถึงปัตตานี และลงไปตาม
ชายฝั่งทะเลถึงสุมาตราภาคตะวันตก

ดินแดนแถบนี้ (แม้ถึงถิ่นที่เคยเป็นลังกาสุกะ อย่างน้อยบางส่วน) ได้เปลี่ยนเข้า
อิสลามนานแล้ว ก่อนรัฐสุลต่านแห่งมะละกาเกิดขึ้น (อาจจะเปลี่ยนในยุคเดียวกับ
อาเจะห์) แต่ตอนนั้นอิสลามยังขยายไปเชิงช้า จนกระทั่งเมื่อเข้าสู่ยุคที่มะละกา
ยิ่งใหญ่ และได้เป็นศูนย์กลางสำคัญในการเผยแพร่ อิสลามจึงแผ่ขยายไปอย่าง
กว้างขวางจริงจัง

ในยุคมะละกาตัวเอง พลเมืองที่ส่วนใหญ่เปลี่ยนเป็นมุสลิม ได้เริ่มเรียกตนเองว่า
เป็นคนมาเลย์ หรือมลายู และต่อมา คำว่า มาเลย์หรือมลายูนี้ อย่างที่ได้อีกว่า

แล้วว่าความเป็นมลายูนั่น มากับเจ้าปรเมศวร จากศรีวิชัยเดิม ก็ได้กลายเป็นเอกลักษณ์ของคนนับถืออิสลามและพูดภาษามลายูแบบเฉพาะของพวกเขา

อย่างไรก็ตาม รัฐสุลต่านแห่งมะละกายิ่งใหญ่อยู่ได้ไม่ถึงศตวรรษก็ถึงกาลอวสาน เมื่อโปรตุเกสเข้ามายึดเป็นอาณานิคมได้ในปี ค.ศ.๑๕๑๑ จนขึ้นปกครองต้องหนีภัยเข้ามาในแผ่นดินจนไปตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ยะฮอร์

โปรตุเกสครองมะละกาอยู่ได้ศตวรรษเศษ ก็ต้องเสียมะละกานั้นให้แก่ฮอลันดา เมื่อปี ค.ศ.๑๖๔๑

ทางฝ่ายอังกฤษได้ปีนัง จากสุลต่านแห่งเคดาหีในปี ค.ศ.๑๗๘๖ ต่อมาเมื่อตั้งฐานที่สิงคโปร์ในปี ค.ศ.๑๘๑๙ แล้ว ก็คืบหน้ามาตามลำดับ ถึงปี ค.ศ.๑๘๒๔ ก็ได้มะละกา และในที่สุดปี ๑๘๙๕ ก็ตั้งอาณานิคมที่เรียกว่า Federated Malay States

อังกฤษให้เอกราชในปี ๑๙๕๗ เรียกชื่อประเทศว่า Federation of Malaya ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ.๑๙๖๓ ขยายเป็นสหพันธรัฐมาเลเซีย (Federation of Malaysia) แต่สิงคโปร์ถอนตัวออกไปในปี ๑๙๖๕

ความเสื่อมถอยของพุทธศาสนาในคาบสมุทรอินโดจีน (จบ)

มะละกาล้มหาย สุมาตรา-ชวา เฟื่องฟูขึ้นมาใหม่

เมื่อทางด้านบนแผ่นดินที่มาเป็นมาเลเซีย รัฐสุลต่านแห่งมะละกาสลายลงโดยตกเป็นของโปรตุเกสในปี ค.ศ.๑๕๑๑ อย่างที่กล่าวแล้ว ทางด้านเกาะในทะเลที่มาเป็นอินโดนีเซีย ก็มีผู้อาศัยช่องว่างแห่งอำนาจนั้น ตั้งรัฐสุลต่านแห่งอาเจะห์ขึ้นที่สุมาตราภาคเหนือในปี ค.ศ.๑๕๒๔

รัฐสุลต่านแห่งอาเจะห์นี้ เจริญรุ่งเรืองและเข้มแข็งมาก มีอำนาจควบคุมเมืองท่าในสุมาตรา ฝั่งตะวันตกทุกแห่ง และฝั่งตะวันออกส่วนมาก ตลอดถึงรัฐเคดาห์ รัฐเปรัก และรัฐปะหังบนแหลมมลายู กับยังสามารถยืนหยัดสู้กับพวกโปรตุเกสที่

พยายามจะเข้ายึดครอง และไม่เพียงรักษาเอกราชอยู่ได้นานเท่านั้น แต่กลายเป็นฝ่ายรุก ทำให้โปรตุเกสแทบตั้งรับไม่ไหว

อาजेห์เป็นชนพวกแรกในดินแดนแถบนี้ ที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม (เปลี่ยนมาก่อนนี้กว่า ๒๐๐ ปี) และในยุคที่อาजेห์รุ่งเรืองนี้ อิสลามก็เฟื่องฟูด้วยจำนวนผู้นับถือเพิ่มมากขึ้น มีการแปลคัมภีร์อัลกุรอาน (Qur'an) สู่อารามมาเลย์เป็นครั้งแรกในช่วงปี ค.ศ.๑๖๔๐-๑๖๖๑

อย่างไรก็ดี ต่อมากีสัญยุคของโปรตุเกส โดยพวกดัทช์ คือฮอลันดาเข้ามาแทนที่ คราวนี้ รัฐสุลต่านแห่งอาजेห์ ซึ่งยืนหยัดอยู่มาได้หลายศตวรรษ แม้จะสู้รบเต็มที่ นานกว่า ๒๕ ปี ก็ต้านทานไม่ไหว ในที่สุดก็ถึงกาลอวสาน ต้องตกเป็นอาณานิคมของฮอลันดาในปี ค.ศ.๑๙๐๓

ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ เมื่อรัฐสุลต่านแห่งมะละกาที่มาเลเซียล่มไปนั้น ที่ชาวได้มีรัฐมุสลิมอิสระเกิดขึ้นแล้วหลายอาณาจักร

ในบรรดารัฐเหล่านั้น รัฐสำคัญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดท้าย ซึ่งแผ่อำนาจไปจนคุมชาวใต้เกือบหมดทั้งเกาะ อันควรถูกกล่าวถึงไว้เล็กน้อย คือ รัฐสุลต่านแห่งมาตาราม ที่ทำให้นาม “มาตาราม” ของอาณาจักรฮินดู-พุทธ อันหายไปเมื่อหลังปี ค.ศ.๑๐๑๙ กลับฟื้นขึ้นมาใหม่ และสืบอายุยืนยาวต่อไปเกือบ ๒๐๐ ปี

มาตารามใหม่นี้ เดิมเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรชื่อว่า ปชัง แต่ผู้นำได้ปราบปชังลงได้ แล้วขึ้นเป็นราชาองค์แรกมีพระนามว่า “เสนาปติ อิงคะลคะ (Senapati Ingalaga) อ่านแบบไทยก็เป็น เสนาบดี อิงคลัค และต่อมาเรียกกันว่า อาทิวโหโย

คือ อาทิวิชยะ เรียกแบบไทยว่า อาทิวิชัย แปลว่าผู้มีชัยชนะเป็นต้นแรก หรือผู้
เริ่มต้นแห่งชัยชนะ คือเป็นผู้เริ่มสร้างชัยชนะให้แก่ประเทศชาติ

แต่ราชาสำคัญที่ปรากฏนามใน พ.ศ.๒๑๕๘ ใช้คำนำพระนามเป็นสุลต่าน คือ
สุลต่านอากุง ครองในปี ค.ศ.๑๖๑๓-๑๖๔๕ ได้ปรับศาสนาอิสลามให้เข้ากับ
วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่เป็นฮินดูแบบชวา รวมทั้งจัดทำปฏิทินขึ้นใหม่ที่เข้ากับ
วิถีปฏิบัติทั้งอย่างอิสลามและแบบชวา

มีเรื่องเล่ากันมาในอินโดนีเซียว่า เมื่อราชาองค์แรกที่ยังเป็นพุทธหรือฮินดูได้
สวรรคต โอรส ๒ องค์รบชิงราชย์กัน องค์พี่ชนะแล้วต่อมาเป็นมานับถืออิสลาม
องค์น้องหลบไปอยู่บาหลี และลั่นวาจาว่าอีก ๕๐๐ ปีจะกลับมา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การแผ่ขยายเข้ามาของศาสนาอิสลามในดินแดนแถบที่เป็น
มาเลเซียและอินโดนีเซียนี้ ดำเนินไปกับวิถีของการค้าขาย มิใช่มาที่กองทัพอย่าง
ที่เป็นไปบนแผ่นดินใหญ่เช่นชมพูทวีป ดังนั้น โดยทั่วไปจึงเป็นการแผ่ขยายโดย
ทางสันติ

อย่างไรก็ดี นักประวัติศาสตร์ได้ชี้ลึกลงไปให้เห็นข้อพิงสังเกตเห็นอย่างยิ่งที่เกาะ
ชวา (ซึ่งเชื่อมโยงให้เข้าใจปัจจุบันด้วย)ว่า แต่เดิมมาในยุคของศรีวิชัย และมีชวา
हित ชาวชนบท โดยเฉพาะตามชายฝั่งทะเลซึ่งอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลางความ
เจริญ ยังเข้าไม่ค่อยถึงพุทธศาสนาและศาสนาฮินดู ไม่ซึมซาบนักในวัฒนธรรม
ที่มากับศาสนาทั้งสองนั้น

ในภาวะเช่นนี้ พ่อค้ามุสลิมจากอินเดียและอาหรับก็เข้ามาค้าขายตลอดจนเข้าตั้ง

ถิ่นฐานอยู่ตามชายฝั่งทะเล คนเหล่านี้มีฐานะดีตามวิถีของพาณิชย์ นำชุมชนใหม่ๆ ให้เจริญขยายตัวอย่างรวดเร็ว พร้อมนั้นก็เผยแพร่ศาสนาอิสลามแก่ชาวถิ่น ซึ่งไม่เพียงเข้ามาตามทางแห่งศรัทธาเท่านั้น แต่เพื่อได้โอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าในวงธุรกิจการค้าขายด้วย

ต่อมาก็เกิดอาณาจักรใหม่ๆ ขึ้นแถบทะเล ปรากฏว่าอาณาจักรมุสลิมที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้ ได้นำวิธีบังคับเข้ามาใช้ด้วย ในการทำให้คนนับถือศาสนาอิสลาม และได้ดำเนินการตามวิธีนี้ ทั้งที่ชวาภาคตะวันตกและแม่บนเกาะสุมาตราภาคใต้ถึงปาเล็มบัง

ต่อมาอาณาจักรมุสลิมใหม่ๆ นี้ก็ผนวกการบังคับคนให้นับถือศาสนาเข้ากับการเมืองการทหารในการขยายดินแดน ดังที่อาณาจักรเดมาร์ก (Demark) ได้ยกทัพบุกลึกเข้ามาอย่างส่วนในของชวา เมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ (ราว พ.ศ.๒๑๐๐)

ปฏิบัติการนี้แม้จะยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่ทำให้อาณาจักรในแผ่นดินที่อยู่ลึกเข้ามา ซึ่งยังแนบแน่นในวัฒนธรรมเดิม และถือตัวว่าเป็นพวกชาวแท้ เกิดความขัดเคืองมาก

เหตุการณ์ถึงจุดเดือด เมื่ออาณาจักรมาตาราม ในชวาภาคกลางที่แม่จะนับถือศาสนาอิสลาม แต่สืบวัฒนธรรมเดิม เรื่องอำนาจขึ้นมา และในกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ ด้วยกลัวว่าพวกรัฐชายฝั่งทะเลจะไปทำลายพวกตน จึงได้ออกหน้านำทัพมาทำลายรัฐมุสลิมแถบชายฝั่งทะเลให้แหลกไป

การณ์ครั้งนี้เป็นเหตุให้ศาสนาอิสลามแถบนั้นชะงัก หยุดแผ่ขยายตัวมาอีกนาน

แล้วยังมาเจอกับสถานการณ์ใหม่อีกแบบหนึ่งในยุคที่พวกดัทช์เข้ามา จนกระทั่งสิ้น คริสศตวรรษที่ ๑๙ จึงฟื้นกำลังเฟื่องฟูได้ใหม่

พวกดัทช์ได้เข้ามาตั้งหลักแหล่งในชวาตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๖๐๒ นับแต่นั้นมา มาตารามก็ต้องต่อสู้กับการขยายตัวของลัทธิอาณานิคม ซึ่งระยะแรกมาตารามยังเป็นต่อ แต่หลังสิ้นศตวรรษที่ ๓ แล้ว มาตารามก็มีแต่เสื่อมอำนาจ และสูญเสียดินแดนไปเรื่อยๆ

พอถึงปี ค.ศ.๑๗๔๙ มาตารามก็กลายเป็นเมืองขึ้นของบริษัทอินเดียตะวันออกของฮอลแลนด์ จากนั้นอีก ๖ ปี เกิดศึกสู้รบราชย์กันเองภายใน เมื่อปี ค.ศ.๑๗๕๕ ทำให้แบ่งออกเป็นเขตตะวันตก กับตะวันออก กลายเป็น ๒ แดน คือ Surakarta กับ Yogyakarta และอีก ๒ ปีต่อมา ก็ถูกจัดแบ่งเป็น ๓ เขต มาตารามก็ถึงวาระแห่งอวสาน

ครั้งถึงปี ค.ศ.๑๗๙๙ เนื่องจากบริษัทอินเดียตะวันออกของฮอลแลนด์ ได้ล้มละลายลงและถูกยุบ รัฐบาลฮอลแลนด์จึงเข้าครอบครองและควบคุมทรัพย์สินของบริษัททั้งหมด แล้วดินแดนแถบนี้ก็ถูกเรียกรวมกันว่าเป็น “หมู่เกาะอินเดียตะวันออกของฮอลแลนด์” (Dutch East Indies) ถือว่าเป็นอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๘๑๖

ต่อมาระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองหมู่เกาะนี้ในปี ค.ศ.๑๙๔๒ และได้สนับสนุนให้ชาวจีนเรียกร้องอิสรภาพ แล้วเกิดการด้นรชนขวายจนถึงปี ค.ศ.๑๙๔๕ ขบวนการชาตินิยมนำโดย ซูการ์โน ได้ประกาศอิสรภาพแต่ก็ยังต่อสู้กันอีก ๔ ปี เนเธอร์แลนด์จึงยอมให้เป็นเอกราช ในปี ค.ศ.๑๙๔๙ เรียกว่า

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมีซูการ์โนเป็นประธานาธิบดีคนแรก

เรื่องของดินแดนมาเลเซียและอินโดนีเซียเท่าที่เกี่ยวกับความเป็นมาของ
พระพุทธศาสนาและฮินดู จนถึงอิสลามเห็นว่าควรเล่าไว้เท่านี้ก่อน.

เรียบเรียงจาก “จาริกบุญ จารึกธรรม” ของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)
ปัจจุบันดำรงสมณะที่ พระพรหมคุณาภรณ์